

Előfizetési díj:

Negyedévre 1 frt
Félévre 2 frt
Egész évre..... 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként
kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal

Budapest, Rökk-Szilárd
utca 4.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Az „Achilles” Sport-Egylet, az „Aradi Korcsolyázó-Egylet, a „Balaton-Egylet”, a „Teregszászi Korcsolyázó-Egylet”, a „Budapesti, hegyvidéki turista-Egylet”, a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet”, a „Budapesti Torna-Egylet”, a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet”, a „Debreczen” Torna-Egylet, az „Egyetemi Athletikai Club”, az „Első Magyar Vivó-Egylet”, az „Érsekújvári Vivó- és Torna-Egyesület”, a „Fertői Csónakázó-Társaság”, a „Győri Csónakázó-Egyesület”, a „Kassai Korcsolyázó-Egylet”, a „Kolozsvári Athletikai Club”, a „Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet”, a „Főv. Vivó-Club”, a „Körmendi Athletikai Club”, a „Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet”, a „Magyar-Ovári Torna- és Vivó-Egylet”, a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet”, a „Makói Torna-Egylet”, a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet”, a „Lévai Torna- és Vivó-Egylet”, a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet”, a „Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet”, a „Nagy-Bányai Korcsolyázó-Egylet”, a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet”, a „Nagy-Kanizsai Torna-Egylet”, a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet”, a „Nemzeti Hajós-Egylet”, a „Neptun Budapesti Evező-Egylet”, az „Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület”, az „Ó-Budai Torna-Egylet”, a „Pécsi Athletikai Club”, a „Pozsonyi Hajós-Egylet”, a „Pozsonyi Torna-Egylet”, a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet”, a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet”, a „Sátoraljai Újhelyi Korcsolyázó-Egylet”, a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club”, a „Soproni Korcsolyázó-Egylet”, a „Szabadkai torna-Egylet”, a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör”, a „Szegedi Csónakázó-Egylet”, a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet”, a „Szegedi Torna-Egylet”, a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet”, a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet”, a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet” és az „Újvidéki kerékpár- (Bicycle) Egyesület”, a „Pápai korcsolya-egylet”, a „Torontói korcsolyázó és hajós-egylet”, „Szegedi Kerékpár-egyesület”, „Sportkedvelők köre”, „Veszprémi torna egylet”, „Tordai korcsolyázó-egylet”, „Budapesti Torna-Club”, „Zombolyai atletikai club”, a „Szászvárosi atletikai club”, a „Szolnoki korcsolyázó-egylet”, a „Budapesti polgári lövészegyesület”

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ö nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A „Pihenő” mulattató melléklet tartalma: Ballagi Mór. 1815—1891. — Sokat regélni... Zoltán Győzőtől — Nyugalom. — A temesvári kiállítás. Képekkel. — A hangyák életéből. Grósz Lajostól. — Jakab, a tolvaj. Békéssy Gézáról. — A házinspektor. — Széchenyi-szobor a Svábhegyen. Képpel.

Ingyenes oktatás az egyetemi ifjak részére.

Ugy van az mindenütt az életben, nyujtsd valakinek kis ujjadat, az egész kezedet akarja az megfogni, segíts valakin, az azt kívánja tőled, tartsd el őt egészen, ne csodálkozzék tehát senki, ha e sorok elolvasása után ugyanezen meggyőződésre jut az illető, de sőt ki is jelentenem hogy ez a célja is e pár sornak.

A legőszintébb örömmel üdvözölte az egész ország cultuszminiszterünket a testgyakorlatok terén korszakot alkotó munkásságáért, midőn az országos ifjusági tanulmányversenyek megtartásával iskoláink szűk falai közül kihozta az ifjakat, az ügyet pedig mondhatni pangó helyzetéből kiemelte az életrevaló és a haladás következményeinek mindenben megfelelő intézmények közé.

Nem lehet eltüntetni az igazi érdemet, nem is lehet ez célja senkinek, de bizony, ha látjuk úgy a helyes irányt, mint az ügy iránti áldozatkészséget, teljesen indokolt lesz mindenki előtt azon szerényletlenségnek látszó óhaj is, hogy az egyetemi ifjaink testedzése ügyében történjék anyagi áldozathozás.

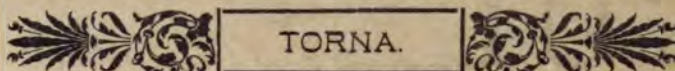
Igaz ugyan, hogy nyilvános testgyakorló intézeteink majd mindegyike leszállította a tagdíjat az egyetemi hallgatók érdekében a lehető legkisebbre, nem is lehet többet tőlük kívánni, mindez azonban, mint szomorúan kell tapasztalnunk, majdnem semmit sem eredményeztek, az ifjak alig számot tevő része foglalkozik testgyakorlással, más módot kell keresnünk, hogy őket az ügynek meg-

nyerhessük, és erre a legbiztosabb mód, nézetem szerint, az ingyen oktatás. Nem lehet célom most e cikkben a részletekbe belemennem, de a megvitatás és módokzatok megoldása tekintetéből egyet-mást mégis el akarok mondani.

Egyetemi épületeinkben e célra kellő helyiség nincs, bár jövőre erről is gondoskodni egyáltalában nem volna felesleges, természetes, hogy ott tanerőt, nem lehet találnunk, helyiséget azonban találhatunk akár a nemzeti torna egyetelnél, akár a nemzeti lovardában. Az előbbi már csak azért is, mivel az állam az egyetlet úgy a multban, mint ez alkalommal is anyagilag támogatja, teljesen díj nélkül, meglehet szerezni, a másikat pedig, ismerve a nemzeti lovarda vezetőinek hazafias áldozata lényegét; szintén meglehet ugyanigy szerezni; maradna a tanejő költsége, a netán szükséges kevés szerek beszerzése, heti 2—3 óra elégséges, egy szakavatott, egyetlet vezetéseben jártas tanitót, ki egyébbütt is elvan foglalva, de az estéli órákban szabad idővel rendelkezik, könnyen lehet találni ennek díjazása a heti 2—3 órai elfoglaltatás arányában nagyon csekély lenne, ugynevezett segédtanitókat pedig merem mondani, már most is kaphatunk a közép iskolából kikerülő fiuk közül bőven, kik díjazás nélkül is nemes ambícióból elvállalják a kisebb csoportok vezetését, hisz csak az idej orsz. tanuló versenyeken láttuk, hogy a bpesti ref. főgymnasiumot és a IX. ker. polgári iskolát egy-egy tanuló vezette a torna tanár által nyert utasítás folytán, és mindkét intézet elismerő oklevelet nyert.

Gondoskodjunk felnőtt ifjaink testi neveléséről is, kevés költséggel elérhetjük azt, s bizonyára szebb eredményt tudunk felmutatni, mint az idej egyetemi ifjak versenyénél tapasztaltuk.

P. B.

TORNA.

Testgyakorlati egyesületek Magyarországon.

1886-ik évben „Képes Sport naptár“-t szerkesztettek Porzsolt Kálmán és Porzsolt Jenő a „Herkules“ szerkesztői ebben van egy kimutatás közölve a testgyakorlatokkal foglalkozó egyesületekről, sőt többnel nemcsak az egyesület czime, de még a tisztikar is fel van sorolva, azóta azonban több ily összeállításról tudomással nem bírok, és hogy az e féle statisztikai dolgoknak mily haszna van arról azt hiszem teljesen felesleges írni.

Nekem sincsenek pozitív adataim, kezeim között hanem felhasználva az említett naptárt és a napi sajtó hiányos hireit, igyekeztem egy megközelítőleg helyes jegyzéket összeállítani, a testgyakorlatokat űző egyesületeknek.

Felkérve az egyesületek titkári hivatalát, hogy netáni helyreigazító soraikat a tisztikar teljes jegyzékével együtt a lap szerkesztőségébe beküldeni ziveskedjenek.

Athletikával foglalkozó egyesület van 12. u. m. a Szabadkai „Achilles sport egyesület“, — a „bajai atletikai club“ — a „kolozsvári atletikai club“, — a „körmendi atletikai club“ — a „budapesti magyar atletikai club“, — a „selmeczi akadémiái athleta club“, — a „zentai atletikai club“, — a „zsombolyai atletikai club“, — az „adai atletikai club“, — a „pécsi atletikai club“, — az „ugocsi atletikai club“, — a „miskolci athlétai kör“.

Csónakázó egyesület 12 és pedig: az „aradi regatta egyesület“, — a „győri csónakázó egyesület“ — a „budapesti Hunnia csónakázó egyesület“, — a „keszthelyi csónakázó egyesület“, — a „kun-szent mártoni csónakázó-korcsolyázó egyesület“, — a „budapesti nemzeti hajós egyesület“, — a „budapesti Neptun evezős egyesület“, — a „pozsonyi hajós egyesület“, — a „szegedi csónakázó egyesület“, — a „temesvári evezős egyesület“, — a „nagybecskereki Torontál korcsolyázó- és hajós egyesület“, — a „székelyhidi csónakázó és korcsolyázó egyesület.“

Korcsolyázó egyesület van 70 és pedig: Aradon, Baján, Balassa Gyarmaton, Beregszászon, Beszterczébányán, Brassón, Breznóbányán, Budapesten, Debreczenben, Deésen, Déván, Egerben, Eperjesen, Esztergomban, Gyergyó Ditrón, Gyergyó Szt. Miklóson, Győrben, Gyulafehérváron, Hód-ságon, Iglón, Kalocsán, Kaposváron, Kassán, Kecskeméten, Kolozsváron, Körmöcbányán, Kunfélegyházán, Kun Szent Miklóson, Liptó Szt. Miklóson, Lőcsén, Marosvásárhelyen, Medgyesen, Miskolczon, Nagy Bányán, Nagy Enyeden, Nagy Kállón, Nagy Körösön, Nagy Szebenben, Nagy Szőlősen, Nyíregyházán, Orosházán, Pápán, Pécsen, Privigyen, Rimaszombaton, Rozsnyón, S. A. Ujhelyen, Selmeczbányán, Sepsz Szt. Györgyön, Sümegen, Szabadkán Szász Régenben, Szász Sebesen, Szathmár Németiben, Szarvason, Szegeden, Szegszárdon, Székesfehérváron, Székelyhiden, Székely Udvarhelyen, Szepesváralján, Szolno-

kon, Szombathelyen, Tata-Tóvároson, Temesváron, Tordán, Nagy-Becsckereken, Zirczen, Veszprémben.

Torna egyesület van 34. Aradon, Brassón, Budapesten, 4. (a „Nemzeti torna egyesület“, a „budapesti (budai) torna egyesület“, a „budapesti torna club“, a Ganz-féle torna kör, Déván, Érsekújváron, Esztergomban, Fiumében, Fogarason, Iglón, Kolozsváron, Léván, Magyaróváron, Makón, Máramaros Szigeten, Marosvásárhelyen, Nagy Bányán, Nagy Kanizsán, Ó Budán, Pancsován, Pozsonyban, Resiczán, Sárospatakon, S. A. Ujhelyen, Sopronban, Szabadkán, Szathmár-Németiben, Szegeden, Szolnokon, Szombathelyen, Temesváron, Veszprémben.

Vívó egyesület 9 és pedig Budapesten, Léván, Magyaróváron, Nyitrán, Szilágy-Somlón, Pozsonyban, Érsekújváron, Szolnokon, Brassóban, Kolozsváron,

Velocipedező egyesület 6 Budapesten 2, Salgó Tarjánban, O Bécse, Marosvásárhelyen, Pozsonyban.

Lövész egyesület van 87. Budapesten, Devecseren, Zsombolyán, Vukováron, Stajerlakon, Vácson, Szepesen, Szentesen, S. A. Ujhelyen, Verseczen, Varasdon, Kolozsváron, Zomborban, Zólyomban, T. Szt. Miklóson, Zilahon, Zsizszen, Zágrábban, Zentán, Temesváron, Lőcsén, Makón, Szegeden, Kaposváron, Ruszton, Mitroviczán, Medgyesen, Somolnokon, Nagy Rőczén, Nagy Szebenben, Pécsen, Nagy Szombathán, Nagy Károlyban, Palánkán, Nyitrán, Jász Apáthin, Orsován, Oraviczán, Kis-Uj-Szálláson, Selmeczbányán, Esztergomban, H. M. Vásárhelyen, Dorozsmán, Déván, Nagy-Kanizsán, Karánsebesen, Kézdivásárhelyen, Karczagon, Gyöngyösön, Komáromban, Erzsébetváros, (Erdély) Érsekújváron, Brassón, Beszterczén, Baján, Beszterczébányán, Bélán, Aradon, Felső Eőrön, Fehér templomban, Eperjesen, Breznóbányán, Pancsován, Pozsonyban, Rozsnyón, Nagy-Bányán, Kézsmárkon, Körmöcbányán, Ujvideken, Debreczenben, Iglón, Dunaföldváron, Győrben, Egerben, Székesfehérváron, Szathmáron, N. Becskereken, Eszéken, Kassán, Munkácson, N. Váradon, Liptón, Rózsahegyén, Marosvásárhelyen.

A nagybányai torna- és korcsolyázó egyesület alapszabályai már leérkeztek a belügyminiszteri jóváhagyási záradékkal ellátva. Az egyesület elnöke Szabó Adolf, titkárja Kovács Elek. Munkálkodása körébe felvette a tornázást, korcsolyázást, vívást és egyáltalában a testedző gyakorlatoknak, illetve játékoknak tanulását, a nagybányai társadalmi életnek fejlesztését és társas kirándulások rendezése által a vidék természeti szépségének ismertetését.

A legőszintébb örömmel üdvözljük az új egyesületet, ernyedetlen munkásságot és a legjobb sikert kívánunk neki.

A budapesti (budai) torna-egyesületben már megkezdettek a rendszeres tornázások. Az idén is lesz vívó-tanfolyam, a melyet Halász Zsiga vívótanár fog vezetni. A vívóórák hetenkint háromszor este 7—8 óráig tartatnak meg, és pedig: kedden, csütörtökön és szombaton. Közelebbi értesítést a tornacsarnokban (Attila-utca) délután 5—8-ig az elnökség ad.

KORCSOLYÁZÁS.

Korcsolyázás.

Meg fogja engedni a szerkesztőség, hogy a testgyakorlatok előmozdítása érdekében, e korainak látszó pár sorban egy felhívást intézhessenek Magyarország közönségéhez.

Kétségtelen dolog, hogy a korcsolyázás úgy mint kedves szórakozás, mint egészségi szempontból üzött testgyakorlás, sőt még mint sport is rövid pár év alatt nemcsak itt a fővárosban, de az ország több városában is nagyon szép tért hódított meg, de ez még mind kevés, el kell követni mindent, nem kimélve nem fáradságot sem anyagi áldozatot, hogy a korcsolyázás ne csak szórakozás avagy sport, de egy nélkülözhetlen szükséges napi teendője legyen minden ép testű embernek.

Ezen cél elérésére az egyesületek alakítását szükségesnek tartom, egyes vállalkozók, ha van hozzávaló szakértelmek és anyagi áldozattól nem riadnak vissza, jégpálya készítésével csónak és egyéb szükségletek előállításával sokat érhetnek el, de hol ez nincs, hol az anyagi risicóra nem akad vállalkozó, teljesen, sőt helyerebben pótolhatja a hiányt a társadalom egyesületté alakult része és az anyagi áldozat a nyert élvezettel semmire redukálódik le és a társasélet természete következtében nagyobb lendületet is lehet adni az ügynek, ha az egylet intéző körei veszik kezükbe a mozgalom népszerűsítését.

Nagyon csekély összegbe kerül, még ott is, hol természetes jégpálya nem kínálkozik, e. y. egylet megalakítása és a jégpálya használható karban tartásával a tagdíjjak a napi belépő jegyek ára, esetleges ünnepélyek jövedelme busásan fedezik az idény kiadásait, sőt akadnak jobb módú áldozatkész ügybarátok kik bizonyítva nem fognak késni a nemes cél érdekében nagyobb összeggel vagy más módon kivihetővé tenni az egyesület megalakulását.

Kezdeményezze ezt bárki, biztos sikerre számíthat, legatábl is erkölcsi kötelessége ez a testgyakorlatok hivatott embereinek, az iskolák tornatanítóinak, a netáni torna-, vivó-, avagy más sport egyletek szakembereinek; és rövid idő alatt nemcsak a helybeli édekeltek hálás köszönete, de az egész ország igazi elismerése fogja jutalmazni csekély fáradságát.

Alakuljon meg az egylet hamar hogy már készen találja a bekövetkező téli idény és ne veszítsünk egy napot sem a szép mulatságból; örömet egészítenek az, mit a füstös kávéházak, korcsmák, de sőt a legszebb salonban sem szerezhethünk meg.

Nem akarok bele menni, a korcsolyázás dicséretébe volt róla szó a „Herkules” hasábjain nem egyszer, olyan szükségesnek és nélkülözhetlennek tartom én azt, hogy teljesen igazat adok a budapesti egyetem egyik jeles tanárjának midőn, neheztelésének adott kifejezést azért, mert egy jó ismerőse a testgyakorlatok szakembere nem figyelmeztette őt rég a korcsolyázás üdvös voltára, úgy hogy

most idősebb korában kellett a kezdet nehézségeivel küzdenie. Nem volna szabad lenni az országban egy embernek sem, ki a szabad leegőn való munkálkodást nem üzi, hogy a korcsolyázás előtte ismeretlen legyen.

Benkő.

VADÁSZAT.

Vadászatok Máramarosban. Mikhála Pál taracsvizi főszolgabíró nagy medvevadászatot rendezett múlt hó 19-en Gánya, utóbb Kőkényes határában. A vadászat közül csak a gányai volt eredményes, melyen Dan László irholczi segédjegyző egy hatalmas maczkót terített le. A kőkényesi vadászaton medve nem jött lőtávolságra. Résztvettek: Kutka vármegyei főjegyző, továbbá Szép Géza debreczeni kir. táblai tanácsjegyző, Csik Imre erdőfelügyelő, Liederman vármegyei erdőrendező, Müller Viktor főszámvevő. — A szarvasvadászatok is megkezdődtek; az Eszterházy, Teleki, Nádasdy grófok eljöttek már a szarvasbűsökre, Amerikából is van itt egy ezredes: Marschal ur, ki vadászterületet óhajt bérelni, hogy szarvasvadászatokat tarthasson. Hatalmas athleta, öles ember, harcedzett, kiből polgári ruhában is kilátszik a katona.

ATHLETIKA.

Őszi sport.

Hivatalosan is beköszöntött már az ősz, ugya nap-tárban, mint valóságban a levegő lehűlésében is és ezze mondhatni majd minden nyári testgyakorlásnak vége van.

Az idény divatja még a testgyakorlás terén is hódít bár itt indító okát a szükség és célszerűség adja meg nem pedig a társadalmi életben születési avagy pénzhatalmi előnyénél fogva szereplőnek egy kifíczamodott eszméje.

A vizi sport egyes ágaiban már teljesen megszűnt, a fennmaradt is csak kevés hívet talál; ellenben kezdetét vette a torna és vivás. Budapesten a rendszeres testgyakorlatok kezdetüket vették már, tudomásunk szerint: a szentkirályi-utcza „nemzeti tornaegylet”-ben, az Eszterházy-utcza „magyar athletikai club”-ban, az I. kerület „Attila-utcza” budapesti (budai) torna egyesületben, a markó-utcza főreáliskola tornatermében, a budapesti torna club és a „magyar testgyakorlók köre” külön órákban; a vivás nagyon természetes ebben a párbajos időben: szintén teljes erővel műveltetik, több mint hét nyilvános vivómesternél (nem akarva mondani tanárnál, nehogy a napilapokban már prózában és versben is agyon tárgyalt czimvita ide is átjöjjön) sokatják a kard, tör, box, cél-lövés szép sportjára az ifjakat.

A veloczipéd sport még erősen tartja magát, a szép száraz őszi idő ki viszi őket messzebb, nagyobb kirándulásokra, a városban különösen az Andrassy-ut és a körutakon lépten nyomon találkozunk hol civil, hol katona tiszti veloczipédezővel. Megemlítésre méltónak tartom, hogy

a magas gépek nagyon ritkák, míg az alacsony gépek sokféle fajában alig lehet már eligazodni.

Az atletika is beszorul nemsokára a falak közé, de azért ott is hű marad szép elvéhez, és ha nem is szabad levegőn, de lehetőleg szabadon végzi testedző gyakorlatait, szerek nélkül; még az őszi versenyét tartja csak meg kint az orczy kerti szép pályán, s aztán a lovardatágas porondján edzik izmaikat.

A kolozsvári atletikai club 1891 évi őszi versenyei

A) III. Bajnoki kerékpár verseny. (Hegyre föl.) (Nyílt verseny.)

Harmadik vetélkedés.

Verseny ideje: 1891. október 3-án d. u. 4 óra.

Védő: Philipovich Emil.

Versenyezhetnek a club tagjain kívül a hazai sport-egyletek ama tagjai, kik a club versenyszabályai szerint versenyképesek.

Minden versenyző, ki az első után 10 percen belül ér a célhoz, ezüst érmet, különben bronz érmet nyer.

A verseny egy jelentkezővel is megtartatik.

Indulni lehet minden jelenleg használatban levő kétkerekű, egy üléses géppel.

B) XIV. Nyilvános viadal.

Verseny ideje: 1891. október 4. vasárnap.

I. Bajnoki verseny-járás.

(Zártverseny.)

Harmadik vetélkedés a „bajnok” czimért.

Győztes, ki egy óra időköz alatt a legnagyobb távolságot járja be.

Védő: Marsalek Ferencz bajnok jelölt.

A bajnokjelöltség föltétele, hogy a győző a kitűzött egy óra alatt legalább 10.000 méternyi utat járjon be. Ha az eredmény ezen alul marad, akkor a verseny csak egyszerű versenynek fog tekintetni.

Minden versenyző, ki a kitűzött egy óra alatt 8500 méter távolságot bejár, bronz érmet kap.

A kik egy óra letelte előtt elállanak, nem díjaztatnak.

2. Bajnoki akadály verseny.

(Zártverseny)

800 m. 12 akadály, azaz: 2 vízzel telt 325 m, széles árok, 3 fal és 7 sövénygát 90 csm. magasságban.

A bajnok jelöltség föltétele, hogy a győző az utat 2 p. 45 mp. alatt megfussa.

Bajnokká lesz, a ki e versenyben, melyet a K. A. C. körülbelül félévi időközökben tavasszal és ősszel ismételve ki fog tűzni, egymásután háromszor győz.

Az akadályok tisztán ugrandók át. Árokba esés (jelzésnél árokba lépés.) falra ugrás, vagy az akadály feldöntése disqualifikál.

3. Távolugrás.

(Nyílt verseny.)

Díjak: Elsőnek ezüst, másodiknak bronz érem. 560 cm. alól nincs díjazás. Számítás a deszka szélétől.

4. Magas ugrás.

(Nyílt verseny.)

Díjak: Elsőnek ezüst, másodiknak bronz érem. 165 cm. alól nincs díjazás. Mérésnél a deszka magassága leszámítottatik.

5. Síkverseny.

(Zárt verseny.)

Távolság: 100 méter.

Díjak: Elsőnek ezüst, másodiknak bronz érem, ha a távolság 12 mp. alatt lesz megtéve, ellenesetben csak elsőnek bronz érem.

6. Birkózás.

(Zárt verseny.)

Díjak: Elsőnek ezüst, másodiknak bronz érem, ha legalább 3 pár versenyző van, különben I nek bronz érem.

7. Súlydobás távolba.

(Nyílt verseny.)

Díj: Kilencz méteren túl ezüst, azon alul bronzérem.

8. Kerékpár versenyek.

1) 10000 méter (Handicap.)

Díjak: Elsőnek ezüst, másodiknak bronz érem.

5000 méter. (Handicap.)

Díjak: Elsőnek ezüst, másodiknak bronz érem.

3. 1000 méter.

Díjak: elsőnek ezüst másodiknak bronz érem, ha a távolság 1 p. 50 mp alatt tétetik meg, különben csak elsőnek bronz érem.

Növendékek versenye.

Távolság 500 méter.

Első második beérkezőnek tiszt. díj.

Jelentkezés a helyszínén egy club tag ajánlatával.

9. Vigaszverseny.

Futás 200 m. síkpályán. Résztvehetnek, kik e viadalon versenyeztek, azonban díjat nem nyertek. Díj. tiszt. díj.

C) V-ik 120 kimeres bajnoki versenygyaloglás.

Ötödik vetélkedés az „Erdély bajnok-gyaloglója” czimért.
(Vándor czim.)

(Nyíltverseny)

Verseny napja 1891. okt. 9. pénteken délután 4 óra.

Indulás és célpont később fog meghatározatni. Pálya: a kolozsvár-zilahai országot.

Védő: Szakács Lajos „Erdély bajnok-gyaloglója”

1. Kihívók lehetnek: A. K. A. C. tagjai és a Kolozsvári Athletikai Club részéről meghívott erdélyrészi testgyakorlati s más sportegyesületek szabályaink szerint versenyképes tagjai. Három versenyzővel a verseny megtartatik.

II. 120 kilometers országoti kerékpár-verseny.

(Pálya Kolozsvár — Zilah közti országot.)

(Nyílt verseny.)

Részt vehetnek a hazai összes társaságok szabályaink szerint versenyképes tagjai.

Verseny napja: 1891. októb. 9. péntek d. u. d. 4 óra.

Elsőnek, ha a pályát 5 óra alatt teszi meg aranyérem, ellen esetben ezüst érem és tiszt. díj, másodiknak ezüst érem, harmadiknak bronz érem. Ezen kívül mindazok, a kik az első után egy órán belül érnek célhoz, bronz érmet nyernek.

D) Kolozsvártól — Választutig.

Kezdők gyalogversenye.

(30 kl. zártverseny.)

Verseny napja: 1891. nov. 8-án szombat d. n. 2 óra.

Jelentkezési határidő 1891. nov. 1. szombat este 6 ór.

Indulási és beérkezési pont: később határozatlik meg.

Díjak: I. bronz érem. II. tiszteletdíj.

Jelentkezhetnek, a kik a club versenygyaloglásain díjat még nem nyertek.

A „Magyar Testgyakorlók Köre“ 1891. évi nyilvános őszi viadala 1891. október hó 4-én országúti verseny. Pálya a Budapest és Gödöllő közötti országút. 1. *Gyaloglás.* (Nyílt verseny) Fair walking. Táv.: 50 km. A futás vagy kétesen járás disqualifikál. A bizonyítás becsületszóra történik. Első beérkezőnek ezüst érem és tiszteletajándék, másodiknak ezüst, harmadiknak bronz érem. 2. *Kerékpárverseny.* (Nyílt verseny). Bármilyen géppel. Táv.: 50 km. Elsőnek ezüst érem és tiszteletajándék, másodiknak ezüst érem, ha az első után legfeljebb 10 perc alatt érkezik, ellenkezőleg bronz érem, harmadiknak bronz érem. A harmadik díj csak az esetben adatik ki, ha legalább hat versenyző indul. Pálya mindkét országúti versenynél: Budapesten a 6-os kilométer jelzőktől (a Huber-féle vendéglővel szemben) a Gödöllőn levő 31-ik km. köig vissza Budapestre.

A „Tornázó ifjak köre“ Szept. hó 13-án (vasárnap) igen szépen sikerült zárt országúti gyalogversenyt rendezett, a 13½ km. hosszú czinkota-budapesti országúton. E nagy utat a versenyzők pompás eredménnyel tették meg, a mennyiben az elsőnek beérkezett Bruchsteiner Richard 51 perc, a másodiknak érkezett Uprimny Mihály 55 és harmadiknak érkezett Weisz Gyula 56 perc alatt futották be a pályát. Az első győztes ezüst, a második és harmadik bronz-érmet nyert kitüntetésül. Este a „Tyukketrecben“ kedelyes lakoma fejezte be minden tekintetben szépen sikerült versenyt.

Az alakulóban levő „Kinizsi-Sport-egylet“ a mult napokban igen sikerült országúti versenyeket rendezett, Budapest és Gödöllő között. A veloczipéd-versenyekben Kiss Béla és Szkalia László, a gyalogló versenyekben pedig Duliczky Gyula és Szakadát Endre győztek.

A „Magyar atletikai club“ helyiségeiben a „Nemzeti lovardában“ már pezsgő élet van; úgy az atletikai, mint vívás gyakorlatok kezdetüket vették, — s hogy a tagoknak minél jobban alkalmuk nyíljon magukat kiképezni, a club választmány gondoskodott, hogy Zsinger Mihály és Halász Zsiga tanárok mellett, jónévű fiatal vívó- és torna- tanárok segédkezzenek a gyakorlatok vezetésében. — A club választmány nagyobb mennyiségű arany- ezüst- és bronz éremet óhajt készíttetni, s ezen érem szükségletét első sorban hazai iparosoknál akarná beszerezni, — felhívja tehát mindazon budapesti, esetleg vidéki iparosokat, kik ilyenmű munkával foglalkoznak, hogy czéglőket a club gondnokával (Nemzeti lovarda) közöljék.

Athleta-verseny volt Békés-Csabán. Az érkező idegen vendégeket a vasutnál Steller Árpád, az egylet alelnöke üdvözölte, a város közönsége részéről pedig Kvasz Sándor jegyző. A pompásan elkészített versenypályán, délután 3 órakor vette kezdetét: I. kerékpár-verseny kezdők részére, magas gépeken. Neveztek négyen, első lett Minnich Jenő, a magyar atletikai klub tagja, ezüst érem oklevél, második Michnay Gyula, a csabai tornaegylet tagja, ezüst érem, harmadik Losonczy Géza Nagyvárad, bronz-érem. II. Korlátverseny-tornázásánál első Müller, a nemzeti torna-egylet tagja, ezüst-érem és oklevél, második Lassel Gyula, a budapesti torna-klub tagja, ezüst-érem; harmadik Áchim Károly, a csabai torna-egylet tagja, bronz érem. III. Alacsony gépek versenynél neveztek öten. Könnyen első Dáni Nándor, a magyar athleta-klub tagja, ezüst érem és oklevél; második Müller Dávid, ezüst érem; harmadik Nyizsnyai Gusztáv, a h.-m.-vásárhelyi tornaegylet tagja, bronz-érem. IV. Távugrás és súlydobásnál első Pecsénye István ezüst-érem, második Gallai Lajos (a csabai tornaegylet tagja) bronz-érem. V. Magas ugrásnál első Török Zoltán (155 fok) ezüst-, második Gaál Dániel (150 fok) bronz-érem, a h.-m.-vásárhelyi torna-egylet tagja. VI. A kardvívás volt a versenyek legérdekesebb és legnehezebben eldönthető pontja. A palicsi verseny athletája Szatmáry Tihamér (H.-M.-Vásárhely), az első hat vágnál Urszinyi János, a csabai tornaegylet tagja által legyő-

zetet, de egy hasvágás kifogásolva lett és a jury döntése után újabb három voltánál Szatmáry lett a győztes, ezüst-érmet kapva. Második díjat Német Szilárd a csabai torna-egylet tagja kapta, ki Szatmáryval hat vágásra ötöt állott, de a hatodikat Németh kapta, így bronz éremet. VII. Nyújtóverseny tornázásánál első Lassel, ezüst érem és oklevél, második Müller Dávid, ezüst-érem, harmadik Csányi Jenő, a csabai tornaegylet tagja, bronz-érem. VIII. Műkerékpározásnál első Michnay Gyula, a csabai torna-egylet művezetője, ezüst érem és oklevél, második Dáni Nándor, ezüst-érem, harmadik Müller Dávid bronz-érem. IX. Gyűrűhinta-versenynél első Csányi Jenő, ezüst-érem, második Müller Dávid, bronz-érem. X. Vigasz-kerékpár-versenynél indultak négyen; első Török Zoltán (H.-M.-Vásárhely) ezüst-érem, második Friedlánd Herman, a nagyváradai torna-egylet tagja, bronz-érem. A hölgyek díját: Csányi Jenő opál mellti, Lassel Gyula ezüst-serleg, Müller Dávid bronz-írókészlet kapták. Az arany-érmet Michnay Gyula nyerte, ki versenyen kívül ügyes mutatványokkal tűnt ki.

P. H.

Verselő vívómester: Sztrakay Norbert főv. vívómester „Kardra magyar“ előszóval a következő fölhevítést intézte a vívó közönséghez:

Kardra magyar! — boxra angol!	A ki egykéhez sem ért:
Törrel — vivjon francia!	Üres annak — a feje.
Kardot rántva s jól forgatva: —	Forgassátok mind a kettőt, —
Magyarnak szült Hunnia.	Míg a szívben pezsg a vér!
Mért ne a vívtok? — nem tanul-	Edzett kar és ifju lélek —
[tok? —	Menyországgal is felér.
A fokos és ólmos botot	
Rég kiment már a szokásból: —	Az író meg — de a vívó —
Forgassátok a kardot!	Nem öregszik meg soha!
	Ép testéből — lelket ifjan
Mért nem vívtok — nem tanultok	Csalja föl a Jehova.
Ifjak, lányok — egyaránt!?	
Öseinktől — csak a kard és	Angyaloknak sokasága
Toll hatalma maradt ránk.	Képez néki sorfalat, —
	A szeráfok hymnust zengve, —
Szent — az irás, — egy istenség	Míg az Urhoz felhalad.
Jöklétű gyermeke:	
Justitia istennének: —	Ott — kherúbok disz-gárdája
Mégis — kard a mérlege!	Felvonulva tiszteleg: —
	Ily fény — s pompa az égben is
Akár a kard, — akár a toll, —	Csak egy — vívót illet meg!
Hisz ez — egy és ugyanaz;	
Akarmelyik jól forgatva —	Kardra magyar! — boxra angol
Kimutatja: — mi igaz.	Törrel — vivjon francia;
	Kardon kívül nem hagyott mást
Toll és penge — mind a kettő	A magyarnak Hunnia!
Ügyes kézben — véd és vág;	
Csodálja is mindkettőnek —	Nem is magyar: — ha kardjától
Nagy hatalmát a világ!	Az ellenfél nem remeg!
	Hon-, becsület-, s szent jogát is,
Az — az észnek, ez — a kéznek	Csak a karddal védi meg.
Legbiztosabb fegyvere;	

LÖVÉSZET.

Budapesti polgári lövészegyesület.

A budapesti polgári lövőházban 1891. Szeptember 13-án tartott rendes díjlövészetén a következő czéllövők nyertek:

A 150 méter távolságu czéltáblán 20 lövés közül legtöbbszor talált: Jellinek Antal, Benkő Ferencz, Deván Károly, Welsch Emil Wolf D. György.

A 150 méter távolságu rendes czéltáblán középlövésre: Deván Károly, Benkő Ferencz, Welsh Em.l. Dr. Arnstein, Ludwig N. János.

A kezdők czéltáblán 20 lövés közül legtöbbször talált: 225 m. távolság: Lax Adolf. Detsinyi Gusztáv. Jaritz András.

A kezdők czéltáblán középlövésre: 225 m. távolság: Detsinyi Gusztáv. Lax Adolf.

A pisztoly czéltábláján legtöbbször talált: Palotay Rezső. Mihály Ferencz. Lax Adolf.

A pisztoly kezdők czéltábláján legtöbbször talált: Bulisz Ferencz. Wolf D. György. Ludwig N. János

A kezdők és hölgyek flobert czéltábláján legtöbbször talált: Reich Zoltánné. Szilágyi Györgyné. Ludwig Betti.

Összes lövések száma: 2182.

Érczhegyi Ferencz,
főlövész-mester.

A budapesti polgári lövőházban 1891. Szeptember 20-án tartott rendes díjlövészeten a következő czéllövők nyertek:

A 225—300 méter távolságu honvéd czéltáblán 20 lövés közül legtöbbször talált: Jellenek Antal. 16/27 Welsch Emil. 15/27 Benkő Ferencz, 14/27 Wolf D. György. 14/24 Harsányi István.

A 225-300 méter távolságu honvéd czéltáblán középlövésre: Jellenek Antal, Oberwalder János, Palotay Rezső, Welsch Emil.

A kezdők czéltáblán 20 lövés közül legtöbbször talált: 150 m. távolság: Detschiny Gusztáv. 13/21 Lax Adolf. 10/24 Arnold Róbert. 9/19.

A kezdők czéltáblán középlövésre: 150 m. távolság: Lax Adolf.

A pisztoly czéltábláján legtöbbször talált: Palotay Rezső, 20/38 Harsányi István. 19/47 Dr. Axamethy Lajos. 19/36.

A Pisztoly czéltábláján középlövésre: Harsányi István. Rosconyi Károly. Dr. Axamethy Lajos.

A pisztoly kezdők czéltábláján legtöbbször talált: Jellenek Antal. 17/36 Wolf D. György. 16/30 Lax Adolf. 12/27.

A kezdők és hölgyek flobert czéltábláján legtöbbször talált: Szilágyi Györgyné. 42 Reich Zoltánné. 41 Potznik Lajosné 38.

Összes lövések száma: 2072.

Érczhegyi Ferencz,
főlövész-mester

CSÓNAKÁZÁS.

Az „Országos evezős szövetség“ megalakulása végett közzétett felhívásnak ez ideig szép eredményét lehet constatálni. A múlt hó 17-én d. e. 10 órakor az István főherceg szállodában az ország majdnem minden egyesületének voltak megbízottai; így: a budapesti „nemzeti hajós egyesület“, a Hunnia, Neptun, a pozsonyi, a győri, a temesvári, a torontáli, a maros-aradi, csónakázó egyesületek és a tiszai regatta szövetség voltak képviselve az értekezleten. Bedő Albert földmívelésügyi miniszteri tanácsos nyitotta meg azt; elnöknek egyhangulag megválasztották őt; jegyzőnek Hauser Istvánt; az országos szövetség megalakulásának szüksége minden oldalról kangoztatván, az alapszabályok tárgyában több indítvány tételével; az értekezlet elő két alapszabály tervezet terjesztetett, ezeknek tanulmányozásával az egyesületek egy-egy tagjából alakítandó bizottság bízott meg.

Nagyon üdvös lenne, ha a bizottság eltérne a szokásos módtól, s ne tekintené a hozzá utalt ügyet ezzel jó hosszú időre már elintézettnak, hogy a bizottsági tárgyalások során ismét elhaljon a szép eszme.

VELOCIPÉDEZÉS.

— Utazás a föld körül. Stoens és Mitchell amerikai újságírók akik velocipeden a föld körül utaznak, tegnap Boszniába érkeztek, innét Herczegovinába mennek át.

— Calaisból Budapestre velocipéden. Mr. Pannel és neje időztek mostanában fővárosunkban. Calaisból érkeztek velocipéden Budapestre s a két kitűnő Sasetz-gépet, melyeket erős gummitalpak, a nőét még bőr-áthuzat is védnek, az uton egyszer sem érte baj. Az amerikai pár rajzokat küld utjáról amerikai lapoknak, Vasárnap a „Magyar testgyakorlók köre“ kirándulást rendezett velük Ercsibe, azután pedig Balatonfüredre karikáznak.

ÜGETŐ VERSENY.

A „Bács Bodrogh vármegyei gazdasági egyesület“ Szept. 20-án tartotta meg lódijazással kapcsolatos löversenyét Zomborban, a szontai uton lévő katonai gyakorló téren a vármegye nagy számban megjelent. Szép küzdelem volt a 16 km. ügető versenynél, a melynél az első díjat Nagybudafalvi Veremes Nándor ismert athléta vitte el két telivér lovával 40 p. 10 mp. alatt, jó második lett Vojnich Lajos tudor 41 p. 30 mp. alatt. Versenybírák: Vojnich Simon és Bezeredy István voltak. Az nap este a „Vadászkürt“ szálló fényes termében igen sikerült táncmulatság fejezte be az ünnepélyt.

JÁTÉKOK.

Czövekelés. (Rómázás).

Játszóternek leggyakrabban gyepes helyet keresnek. Köré csinálnak s a körben mindegyik választ magának helyet s oda egy kis lyukat ás. 15—20 lépésnyi távolban pedig beütnek egy karót. Minden gyermek kezében van egy 70 cm. hosszú, jól kihegyesített karó (czövek). Egy belevégja karóját aföldbe, meg a másik s az kereszlesen úgy vágja a magát a már beütött karó mellé, hogy azt, ha lehet, eldöntse, mi ha nemsikerült, következik a harmadik s az is a többi közé sújta karóját. így kezvén kidönteni. Így tesznek 6-an, 10-en, míg valamelyiknek sikerül egy karót kidönteni, akkor akinek karóját kidöntötték, a 15—20 lépésre felállított karóhoz szalad, s jeléül hogy ott járt, hatalmasan megkocogtatja. Mig ő oda járt, az alatt a többiek az ő lyukához szaladnak s onnan gyepet meg földet asnak s azt a maguk lyukába hordják. A játék most újra kezdődik. Nagyon természetes, hogy mindenkinek lesz több, kevesebb, zsákmánya. A játék végeztével kötelessége mindenkinek saját lyukát a rabolt gyepel befedni mi ha nem sikerül, attól kell kérnie, kinek több van, mint kellene. Ez ad, de az adásban nincs köszönet. A kéregetőnek négykézláb kell feküdni s a földet a hátára rakják s így kell elvinnie.

Pajázás.

Ide szükséges 5—6 fiu. Mielőtt a játékhoz fognának, szereznek két darab fát. Az egyik fa 10—12 méter, a másik mintegy 40—50 cm. hosszú. A rövidebb fa két végén meghegyesítendő ez a paja, a másik annak ütője. Mikor így fel vannak készítelve,

választanak egy gazdát, a ki minden játszótársnak a következő módon veri ki a paját. A gazda egy eléggé létes, tágas helyen egy kört (várat) kerít, abba beleáll, s a paját az ütővel kiüti. A kiütött pajáért a fiuk közül egy kimegy, s azt a várba iparkodik dobni, ha a paja nem esett a várba, akkor a gazda oda megy, a hol a paja fekszik, a földről felveszi, a lábfeje fekteti, s feldobja a lábaival a levegőbe, a kezében levő bottal pedig esése pillanatában elüti; ha az ütés nem sikerült, ismétli ezt nevezik pöczöknek. Ha elütötte a paját, a másik, — t. i. az előbbi fiu — ismét próbálja a várba dobni, ha ez újból nem sikerül, akkor meg ennek izülfé a neve. Ekkor a gazda mind a paját, mind a botot a jobbkezebe veszi, s egy kézzel iparkodik feldobni, s el is ütni a paját, ha el nem üthette a paját, ismétli. A kiütés megtörténte után újra a várba próbálja dobni az előbbi fiu a paját, de, ha nem tudta bele dobni, akkor a gazda még egyszer üt néki ezen módon. Ha a második ütésre a paját kiütötte, akkor a második fiu hajthat egyszer, s ha még most sincs a várban a paja, akkor a gazda háromszor kiüti a paját s a hova a paja ekkor esett, attól a helytől a vár felé meglepi a távolságot, hogy hány lépésre esett az le a vártól.

Akkor a gazda maga veszi fel a paját, s a várba viszi, ismét üt kezéből ugyanannak a fiunak, kinek előbb ütött, ez ismét iparkodik a paját a várba dobni, ha nem sikerült, akkor a gazda felveszi, s a vár szélén végével a vár szélére a földre szurja, vagy ha kemény a föld, leveri a paját, azután elüti, a menyire csak tudja, ekkor a botot azonnal elhajítja.

Az eldobott botot s a paját a másik fiu, de nem a gazda, felveszi és beviszi a várba. Ekkor a gazda hátrafelé lépkedve elkezdi futni, s az ki a botot és a paját a várba vitte, kergeti s iparkodik elfogni. Akkor ő — de nem a gazda — sántikál, mit lotyalogás-nak is hívják. A lotyalogás kezdődik ott, a hol a játszótárs a gazdát elfogta, ha ezen az uton a sántikáló a lábát letette volna, akkor annyi ütést kap a bottal a talpára, a hány-szor letette a lábát. Ennek a fiunak a gazda megegyeszer úgy, mint legelőször tette — kiüt, amaz a paját iparkodik a várba dobni. Ha a dobás nem sikerült, akkor ismét üt a gazda mind-addig, míg csak amaz a paját a várba nem dobta. Ha a paja a várba esett, a gazda tovább üt a következő fiunak. Mikor a gazda így kiütötte, akkor amazok ütnek neki ilyen módon.

Sokkal rövidebb a játék játszása alkalmával, mint így leírva.

Specialista vadász- és turista-felszerelésekre

F. TURCZYNSKI

Wien, I. Wollzeile 7.

Speciális raktárt tart teljes turista-vadász- és sport ruházatból urak és hölgyek számára. Lodenruhák, vízhatlan eső köpenyek teveszőrből és lodenből, valamint havelok köpenyek. Eredeti goisern hegyiczipők. Szarvasbőr és zerge-

bőr nadrágok. Szőrme-kalapok. Turista-tarisznyák és zsákok. Angol flanell- és selyem-ingek. Hegyes jégmászó csákányok aczélből. Látszó üvegek. Bajor hőczipők. Lámpások. Hegymász-botok stb.

Ajánlják az üzletet: Az alsó Ausztriai vadászati véd-egylet, az osztrák turista-club, a német és osztrák Alpes-egylet „Ausztria” osztálya, az osztrák Alpes-club és számos más egyesület.

Mintaszerű turista-fölszerelések.

Magyar királyi szab.

úszó és mentő öltözékre

ZADÁK ALAJOS

kereskedő

Budapest, IV. Kecskeméti-utca 13. sz.

Specialis raktárt tart. Tengeri utazások, bala-toni- és minden nagyobb uszó kirándulásoknál, vízi munkálatok- és az életmentéseknél nem uszók is teljes biztonsággal használhatják.

Az angol és hollandi mentő eszközökkel tör-tént összehasonlítás és szigorú kipróbálás után

a „Budapesti önkéntes mentő-egyesület”

a

„Budapesti tűzoltó”

és több sport-egyesület a Zadák-féle uszó- és mentő öltözéket a legkitűnőbbnek találták.

Az öltözék leírását, valamint árjegyzéket kívá-natra a feltaláló ingyen küld.

Fischer Győző

városligeti

testegyesítő és vizgyógyintézet

(ezelőtt Dr. Fischhof vizgyógyintézete)

Budapest, Városliget, Hermina-út 1525.

I. Testegyesítő Hessing módszere szerint történik.

Az intézet kitüntetést nyert az 1889 évi országos kiállítás alkalmával a „Hessing” gyógy mód meghonosításáért.

II. Vizgyógy mód. dr. Fischhof rendszere szerint alkalmaztatik.

Felvételnek bennlakó és bejáró betegek.

Tramway, Omnibusz, Telefon

Programm bérmentve.

Jutányos árak !!!

A „HERKULES“ mulattató melléklete.

PIHENŐ

A „HERKULES“ előfizetési ára a „PIHENŐ“ mulattató melléklettel együtt negyedévre 1 frt, félévre 2 frt, egész évre 4 frt. A „Pihenő“ ra külön előfizetni nem lehet. Előfizetések és hirdetések a „Herkules“ kiadó hivatalába (Budapest VIII., Röck Szilárd-utca 4.) küldendők.

Ballagi Mór.

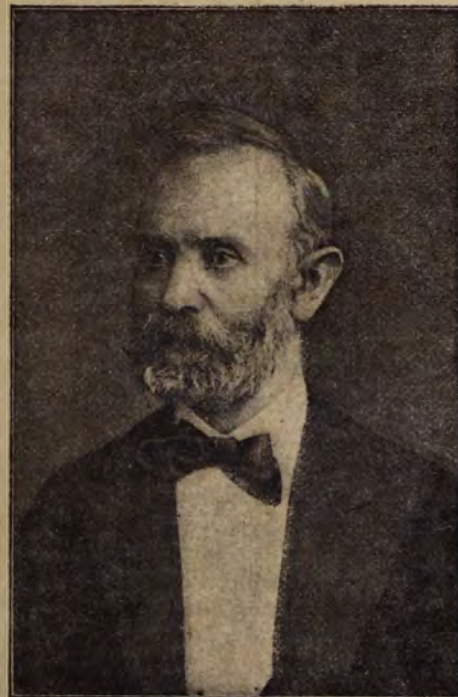
1815—1891.

Ha végigolvassuk Ballagi Mór élet történetét, szinte az az érzés támad bennünk, hogy nem is biográfia az, hanem tanulságos história, melyet valamely moralista irt, bebizonyítani azt a tételt, hogy az akarat, ha becsülettel és szorgalommal egyesül, a leghatalmasabb erő, mely lebir minden nehézséget.

Hat esztendő volt a kis Bloch Móricz, mikor elkezdte nagy küzdelmét az élettel. Atyja, egy zemplénmegyei szegény zsidó árendás, az adósok börtönébe került, mert csüre leégett és nem bírta megfizetni a haszonbért Sztáray grófnak. Kimondhatatlan nyomorúságot szenvedett a magára maradt család s a küzdelmek azután is tartottak, mikor az apa kiszabadult és mint zugtanító tengette maga és övéi életét. A fiúcska a talmud tanulására adta magát, hogy tanító vagy kedvező esetben rabbinus lehessen. A szó teljes értelmében koldus módjára élt. Tizennégy éves korában Naggyáradra vándorolt a talmudiskolába. Itt két év alatt csak egyszer lakott jól, egy gazdag fiú, a későbbi Csáthy Grósz Lajos dr. születése napján s e szokatlan gyönyörűségből oly beteg lett, hogy napokig a halál révén volt. Két év múlva Pesten át Pápára gyalogolt, hol a híres Beth Hammiel rabbi tanított. Hogy a pesti hajóhidon átjuthasson, utolsó könyvét kellett eladnia. Pápán nevelő lett, először jutva művelt emberek társaságába.

Itt nyílt ki szeme, itt tudta meg, hogy más tudomány is van a világon, mint a talmud és Tarczy Lajoshoz, a kollégium jeles professzorához folyamodott, hogy vegyék fel őt a bölcselet-hallgatók közé. Akkor még nem is tudott jól magyarul; roppant munkájába került megfogalmazni a magyar levelet, melyben Tarczy pártfogását kérte. De a főlvételi vizsgálaton becsülettel megállta a sarat és fövették a kollégium növendékei közé. Egy évet töltött Pápán,

aztán 1831-ben Pestre ment, hol a matematikai tudományokra adta magát. Földmérő akart lenni. Három évig tanult itt, gyengébb tanulótársainak oktatásából élve; de a rigorózumon minden tárgyból megbuktatták, állítólag azért, mert zsidót nem akartak tűrni a földmérők között. Bloch Móricz azonban nem esett kétségbe! Párisba ment, tanulmányait folytatni. Ismét nagy nyomorúságot kellett szenvednie a világ-városban, hol oly egyedül volt; de ő erős akaratú és szorgalommal csak tovább tanult.

BALLAGI MÓR.

Ezalatt itthon az 1840-iki országgyűlésen a zsidók emancipációja került szóba. Eötvös József báró levélben szólította föl a törekvő ifut, hogy hitsorsosai között mozgalmat indítson az ügy érdekében. Bloch még Párisban hozzáfogott a munkához és megírta „A zsidókról“ című füzetét, melyet Vajda Péter adott ki. Párisból Eötvös visszahívta hazájába, hol a lelkes fiatal

ember a zsidók megmagyarosításának szentelte egész munkabírását. A héber eredetiből magyarra fordította Mózes öt könyvét és Józua könyvét. E művéért a m. t. akadémia 1840. szept. 5-én levelezőtaggá választotta őt. Még az évben megtartotta székfoglalóját, mely „Nyelvészeti nyomozások“ cím alatt külön füzetben is megjelent. A következő évben megírta több kiadást ért magyar grammatikáját a németek számára.

Buzgó törekvése volt, hogy magyar rabbi-szemináriumot állítson az országnak; de sikertelenül, mert e gondolata csak negyven év múlva vált testté. Fölhagyva a szándékkal, hogy földmérő legyen, Tübingába ment filozófiát hallgatni és doktorkalapot szerzett. Németországban kikeresztelkedett, 1843. nyarán; egyetemi protestáns volt s mint ilyen, itthon luteránusnak tekintették, 1844-ben professzorrá választva őt az evangélikusok szarvasi főiskolájába. Az 1848-iki magyar kormány közoktatásügyi minisztere egyetemi professzornak szemelte ki, minek folytán le is mondott szarvasi állásáról; de a szabadságharcz lehetetlenné tevén az egyetem megnyitását és beiktatását Ballagi előbb Görgei mellett kapitányi ranggal mint tábornoki fogalmazó, utóbb Aulich mellett mint „hadelnöki titkár“ szolgált hazája ügyét. A szabadságharcz elnyomása után a császári központi kormány eltöltötte katedrája elfoglalásától s csak egy év múlva engedte meg, hogy előadásait megkezdhesse. De továbbra is rendőri felügyelet alatt Szarvasra volt internálva; itt adta ki a „Magyar példabeszédek“ gyűjteményét.

Később a kecskeméti ref. teológiai intézethez hívják s itt kezdte el szótáríró munkásságát, mely egész életének legfontosabb tevékenysége volt. Itt írta meg a német-magyar és magyar-német szótárt, mely azóta új és új alakban tömérdek sok kiadást érve, százszázalékkal forog a közönség kezén. Ugyancsak Kecskeméten fejezte be a magyar nyelv teljes szótárát, mely felöleli az összes

magyar szókinccset és sokkal többet ér, mint az együgyű etimologizálásokkal teli Czuczor-Fogarassy-szótár. Ballagi Mór, ki 1855-ben a teológiai intézettel együtt Pestre költözött, 1858-ban az akadémia rendes tagjává választotta s nem egyszer jutalommal tüntette ki. A tudós nyelvtudományi működése mellett a protestáns irodalom terén is rendkívüli munkásságot fejtett ki. Ő alapította a Protestáns Naptárt és a Protestáns Egyházi és Iskolai Lapot. 1860-ban Hamburgban jelent meg egy nagy feltűnést keltett két füzet német nyelven, a magyarországi protestáns ügyről s Ausztria politikájáról. A császári pátens ellen írt e mű a protestánsok sérelmeit nagy tárgyismerettel s lelkesülten tolmácsolta a külföld előtt, a mely a bécsi sajtó útján, az ügy állásáról eladdig csak ferde képeket ismert. Ballagit ekkor a rendőrség részint e munkája, részint lapjának egész iránya miatt, üldözőbe vette. Protzman és Worafka rendőrfőnökök személyesen vezették nála a házmozgásokat, közcsendháborítás czimén több ízben perbe fogták, lapját lefoglalták, őt magát le tartóztatták. 1861-ben az ómoraviczai kerületnek országgyűlési képviselője lett s mint ilyen a határozati párthoz tartozott.

Az érdemes tudós huszonegy évi működés után 1876-ban megvált a ref. teológiai intézettel s egyháza érdekében már csak mint a dunamelléki ref. egyházkerület tanácsbírája és az egyetemes konvent tagja működött; de irodalmi működését régi buzgalomával egész haláláig folytatta. Utolsó szótári műve az 1887-ben megjelent Kereskedelmi Szótár. Csaknem két évtizeden át vívta kemény harcát a Nyelvőr ortológus táborával; de csak látszólag volt makacs, mert maga is megismerve az igazságot, szótárainak újabb kiadásából kiirtotta a sok gyim-gyomot. A szavak gyűjtésében ő mindig példás lelkiismeretességgel járt el, csak az volt a nagy tévedése, hogy azt hitte, hogy köteles szótárába venni minden új szót, még ha kontár csinálta is. Ragaszkodván meggyőződéséhez, hogy a nyelvújítás helyes uton járt, megmaradt ósdiinak; de ismételtük, utóbb sokat javított, simított, úgy hogy szótárjai a sűrű helytelenések mellett is legbecsebb e nemű munkáink.

A király 1884-ben tanácsosává nevezte ki az érdemes tudóst; az akadémia tavaly megülte félszázados jubileumát. Ballagi Mór hasznos tevékenységet folytatott mint Budapest főváros közigazgatási és törvényhatósági bizottságának tagja is. Minden téren köztisztelőt érdemelt buzgósága és becsületes szándéka. Jó ember volt, a szó legszebb értelmében. Élete mindvégig áldásos munka, mely maradandó emléket állít az ő derék, példásan tiszta alakjának.

Sokat regélnek . . .

Sokat regélnek aranyalma-fáról,
Tündér szigetről, melyben ez virul.
Ismerem én jól: szerelemnek hívják;
Boldog, ki téphet gazdag ágirol!
Oh, nekem is nyílt már egyszer virága,
Alatta lelkem gyakran álmodott! . . .
Isten megáldjon, halvány arcu angyal,
Szíved soha ne érjen bánatot!

S a fecske kétszer szállt pálmák honába . . .
Két év a boldogságra oly kevés.
Csókoltam szád, s fáradtam a gyönyörtől,
Lágy kebleden várt boldog pihenés.
A míg csodálva néztem nagy szemedbe,
Fehér karod bölcseként ringatott . . .
Isten megáldjon, halvány arcu angyal,
Szíved soha ne érjen bánatot!

Nem jó csillag járt, a mikor születtem:
E homlokodon már oly sok a redő.
Utjában állok szélek, fergetegnek,
Búsán, magamban mint toronytető.
Elcsüggedél, pedig ha hűn kintartasz,
Megértük volna tán a szép napot.
Isten megáldjon, halvány arcu angyal,
Szíved soha ne érjen bánatot!

Vau mindig két szív egymásnak teremve,
És össze fűzi szép aranyfonál.
E szál után indulunk a világban,
A míg szívünk párája ráta'ál.
Bennünk is aranyfűz fűze egybe;
Nem kellett volna szétszakítanod . . .
Isten megáldjon, halvány arcu angyal,
Szíved soha ne érjen bánatot!

Zoltán Győző.

N y u g a l o m.

(Uhländ.)

Ne tegyetek a sírba még,
Oly hiva int a tiszta ég!
Hisz eltemethetem magam:
A fű közt sir, oly enyhe van!

Fű és virág között mi jó,
Furulya messziről ha szól
S a ját-zi, röpke fellegek
Fej m felett ha lengenek.

A temesvári kiállítás.

(Képekkel.)

A vidéki kiállítások újabb ciklusa a temesváriával méltóképpen záródik. Erről a kiállításról is el lehet mondani: várt leány, várat nyer. Nem hiába érlelődött e kiállítás eszméje majdnem husz esztendeig, a testté vált eszme fennen hirdeti a vállalat sikerét. Ma, a kiállítás vége felé konstatáljuk, hogy nem látszólagos, nem futó eredményről lehet szó e kiállításnál, hanem olyanról, mely a hozzá fűzött reményeket minden irányban beváltja. Igaz, hogy minden előbbi kiállítás egy-egy iskola a későbbiek számára. Minden nagyobb tárlat nyilvánvaló tanúságokat rejt magában, melyeket a „nevető örökösök“ előnyükre fordíthatnak. Ezenkívül látjuk, hogy a kiállítási ügy bizonyos irányban tudományyá fejlődött, melynek fonálán minden későbbi kiállítás több és jobb lehet, mint elődje és gyakorlati hasznosítás tekintetében is járt nyomokon fejlődik.

A temesvári kiállítás azonban nemcsak ezt árulja el, hanem igazolja azt is, hogy a tervezők merészebb koncepcióval léptek föl, s nemcsak tanultak a nagyobb tárlatokból, hanem eredeti felfogásuknak is tág tért nyitottak, egészséges ideáikat is kitűnően alkalmazták az idő-, térbeli- és helyi viszonyok sokféle igényeihez.

Temesvárott meg van az alkalmas keret a kiállításához (csinos parkrészlet, kertészeti izléssel kitárolva), meg van a megfelelő távlati kép, a mi okvetlenül szintén számba jön. Az iparsarnok gyönyörű központosított képez, a csinos és változatos melléképületek, mint remek költői staffage jelentkeznek, a korzó idillikus pihenő pont; a villamos világítás kábitó, tündéres képet varázsol elénk, a mi a „panem et circenses“-ben az andalító és varázsoló játékot képviseli, mely vonz és lebilincsel. És ha mindez nektár és ambrózia a prózái léleknek, ott van a cukrárszat, a csárda, a kávéház a nagy vendéglő, melyben a kitűnő temesvári sört mérik, ott vannak a legtűzebb borok kóstoló fülkéi és a Törley-féle pezsgő-pavillon. Költészet és a költői hangulatra inspiráló költői anyag. A természet által nyújtott keretben tehát az újkor villamos csodájának káprázatos fénye és e mellett, a mi lelkesít, hevít, a költőink által megénekelt tüzes bor, pezsgő s mindezek közvetlen közelében a mámorító zene! Egy kép az „ezer és egy éj“ új folyamaiból, ügyesen kombinálva és még ügyesebben exequálva . . . Ez a kiállítás külső képe.

Egy vonallal sem nagyítunk, ha azt mondjuk, hogy az újabbkori modern kiállítások legigézőbb vonásait látjuk itt kicsiben egyesítve s a rendezőknek dícséretére válik, ha a külsőségekben oly sok tapasztalatot, oly érdekes tudást, oly jó izlést árultak el. És bár a külsőség ma már földolog, nem leszünk igaztalanok, ha minden lokálpatriotizmust félretéve, nyíltan kimondjuk, hogy a temesvári kiállítás belső értéke is megállja a szigorú kritika mértékét és teljesen kiegészítő része annak a sikernek, melyet a külső hatás után szemünk elé varázsolni képesek vagyunk.

Nem volnánk igazságosak, ha a temesvári kiállítást hiba nélkül valónak mondanánk. Vannak hibái. E hibák közül futólag csak kettőt említünk. Először is sok az idegen elem. A rendező-bizottság nem volt kellő szigorral a külföldi és távol álló kiállítók megrostatálása tekintetében és ez hiba még akkor is, ha udvariasságból történt. A második hiba — és ez talán indiszkréczió — hogy a vezető és rendező elemek nem mindenütt voltak kellő harmóniában. A hatalom talán itt is háttérbe szorította a tapasztalatot, mint sok más helyütt.

Azonban ezektől eltekintve, a kiállítás belső értéke teljesen színvonalon áll és a szemléleti oktatás szempontjából sokkal többet nyújt, mint bármely edlgi vidéki kerületi kiállítás. E mellett vannak nagyérdéü pihenő pontjai, mint például az állami tanmühelyek kiállítása, a selyemtenyésztés haladásának feltüntetése, a dohánygyártás szemléleti bemutatása, a Vaskapu szabályozása, Temesvár város kulturai haladásának kiállítása, a délmagyarországi házi ipar, a délvidéki erdészet, a torontálmegyei gazdaság, a volt osztr-magyar államvasutak ipari termelésének gyűjteményes feltüntetése stb. stb. E pihenő pontok körül a helyi és közelvidéki ipar és termelés számos kiváló képviselője kelti föl figyelmünket és praktikus szempontból csak az az egy óhajunk kél szárnyra: vajha a közelgő kelet minél több számottevő fogyasztója látná ezeket közéről, hogy a délvidéki termelőkre, mint közeli jó szomszédokra és versenyképes termelőkre reflektálhatna.

Ez irányban kellene még némi agitációt indítani. Nem elég, hogy Bulgáriából jelentkezik egy küldöttség, mely tanulmányozni akarja a kiállítást; a többi keleti államokra is hatni kellene, hogy e kiállítás gazdag tanúságairól tudomást véve, ezeket saját előnyükre fordítsák. Mert a délvidéki megyék ipari és gazdasági ereje itt teljes világításban jelenik meg s hosszú idő fog elmúlni, míg ismét így együvé lehet hozni e fontos tényezőket.

Egy emberöltőben csak egyszer találkozhatnak férfiak, kik legjobb tehetségüket ily kiállítás sikerének biztosítására fordítják. És a temesvári kiállításnak kiváló szerencséje volt abban, hogy egy kis csoport lelkes, áldozatkész férfiú, a helyes munkamegosztás elvét tartva szem előtt, jó idő óta e kezdeményezés sikeréért dolgoztak, fáradtak és áldoztak.

G. M.

A hangyák életéből.

Irta: Grósz Lajos.

A hangyák a méhek távolabbi rokonai s mint ismeretes, ők is társaságban, államban, még pedig jól rendezett államban élnek. Lakásukat fákban, kövek alatt, de legjobban a föld alatt szeretik készíteni. Építőanyagul homokot, faszálkákat, leveleket s más hasonlókat használnak, mit a dolgozók hordanak össze a közmondásos hangyaszorgalommal.

Egy hangyaállam jóval nagyobb a vakondtúrásnál s különösen nagy a fenyesekben, hol az építőanyag túlnyomó részét a lehullott nagy mennyiségű s közel fekvő levelek képezik. Minden állam belsejében számos kamara is elágazó folyosó van.

A hangya publikum szárnyatlan dolgozókból áll, mely az állam külterületein van elfoglalva. Beljebb vannak a kisedővödők, szegények menháza, a vendégek, kereskedők, házi barátok, az utczákon pedig az utcázseprők. Az állam legbelsejében laknak a szárnyas házaselek. Egészen háborítlanul, mert a hangya-asszonyok a halálba is követi az ő férjcskáját, s ha a halál kapujából valahogyan visszatérhet, hátralevő napjait bánatos szívvél is anyai kötelemek teljesítésével tölti el. Ezen tudatban nem támadhat kétely a hangyaférjcske szívében az ő kedves életpárja, valamint ennek sem férjcskéje iránt. Már csak azért sem, mert hisz nekik nincs is szívök. Ezt a gyakorlatban csapodár jószágot náluk egy cső-alaku szerv képezi, mely több egymásba nyíló kamarácskából áll, oldalnyílásokkal ellátva, melyeken a vér bejuthat. Minden egyes kamarácska billentyűkkel záródik el az előtte és utána állótól. A vér az egész testet kitölti. Így van ez minden rovarnál. A vérkeringését az edény két oldalára tapadó izmok összehúzódása és kitágulása eszközli.*) Ilyen a hangya szíve, melyet a tudósok hátadénynek neveznek, mivel az állatka háti részén foglal helyet. De van neki idegrendszere is, agyveleje is.

Mikor a mézeshetek vége felé járnak s a nyári meleg napok beköszöntenek, akkor a boldog párok nászutra kelnek, s míg ők oda vannak, az alatt az óthor maradt dolgozók tágas, kényelmes kamarákat készítenek a — visszatérő menyecske számára.

A peték oly picinyek, hogy szabad szemmel alig láthatók. Ezekből kelnek ki rövid idő alatt a kukacok vagy álcák, melyeket a dolgozók ápolnak, védelmeznek s táplálnak kedves édességekkel. Ily gondozás mellett csakhamar elérik teljes nagyságukat s bábokká lesznek, midőn is egy selyemszerű tokkal veszik magukat körül. Ezen bábok azok, melyeket hibásan hangyatojásoknak neveznek.

A bábokat a dolgozók őrzik, mint dajkák. Vízveszély vagy háborgatás esetén mindenik dolgozó a rágói közé fogja az ő védencét és biztosabb helyre menekül vele. Száraz, meleg napokon kihordják a napra melegeit, nedves, hűvös időben pedig védelemből, jobb helyre viszik, mint ez gondos és lelkiismeretes dajkákhöz illik. Ily gondos ápolás mellett rövid idő alatt kikelnek a teljesen kifejlett hangyák.

Békés időkben jól megy minden. Néha azonban elborul a béke ege s ha nem is végveszéllyel, de minden esetre rabszolgasággal fenyegeti a ürge s szorgalmas népséget. Az ellenséget a hangyák egyik közeli rokona, a rabló-

amazon hangyák képezik, melyek valóságos rablóhadjáratot intéznek testvéreik ellen. Azon vannak t. i., hogy álcáit, bábait, sőt dolgozóit is elrabolják. Ha sikerül a hadjárat, akkor a foglyokat hazaviszik váraikba, felnevelik, munkára kényszerítik őket, hogy tápláltassák magukat velök.

Ily támadásokra számítanak a hangyák s vissza verésére rendes hadsereget, katonákat tartanak, melyek célja a védelem és háboru.*) E katonák a többi dolgozótól nagyobb voltak és erősebb testalkatuk által különböznek, (nagyfejű dolgozó hangyák.) Béke idején azonban ezek is dolgoznak. Eltartásuk tehát nem kerül semmibe.

Támadások alkalmával aztán rést állanak s vagy győznek, vagy halnak. Hátrálást, fegyverletételt nem ismernek ők. Olyan esetekben pedig, midőn a rablókkal nem küzdhetnek meg sikerrel, cselhez folyamodnak, t. i. meghódolnak, a várat átengedik az ellenfélnek, kit meghízlalnak, hogy aztán egy rigó — felfalja. A csel mindig sikerül. Ezek a hangyák Braziliában élnek. Mások meg rabszolgákat tartanak. De ezek elsatnyulnak, mivel a rabszolgák végeznek helyettök mindent. Emezek helyzete uraikkal szemben kétségkívül előnyös és igen kevés megerőltetésükbe kerülne uraikat leigázni, miként ezt a rómaiak rabszolgái tették; de ők nem élnek vissza az alkalmammal, hanem hűségesen táplálják s gondozzák uraikat. Lubbock egyszer egy ilyen rabszolga-hangyát tett egy dobozba, ellátva őt a legfinomabb mézzel. De hiába volt ott a kedvencz nyalánság, az elpuhult ur majd meghalt éhen, nem volt annyi ereje, hogy az eledelhez nyulhatott volna. Erőli mindinkább fogytak s már közel volt a halálhoz — ekkor bebocsát hozzá Lubbock egy rabszolgát és mi történik? A megvetett pária legottan hozzálátott ura ápolásához s kötelességeit körülötte oly gyengédséggel és odaadással teljesítette, hogy a nagy ur rövid idő alatt ismét visszanyerte egészségét.

Braziliában élnek a levélszabdoló hangyák, ezek közül egyesek felmásznak a fára, lerágják a leveleket, a földön levők pedig 10 krajczárnnyi darabokra szabdalják, beviszik a bolyba, megpálitják és gombákat tenyésztenek rajta. Mások szerint papírmátéhoz hasonló készítményt állítanak elő belőle. Könnyű belátni, hogy az így megtámadott fa nagyon ki van téve az elpusztulás veszedelmének a hangyák részéről. Szövetkezik tehát ellenök a hangyákkal oly módon, hogy táplálja őket és lakást ad nekik. E célból bizonyos elváltozást szenved a növény szövetségei előnyére. Így pl. a Ciekropia növény belül üres, oldalán nyílások vannak, melyek belseje parenchim sej-

*) Thomé-Pas-lavszky. „Az állattan kézikönyve” 219 oldal.

*) Schubert-Koocsy „Természettud.” 441. oldal.

tekkkel van kibélelve. E sejteket Müller fedezte fel.*)

Van azonban a hangyáknak egy ellenségök, melynek támadásai ellen hiába való minden védekezés. Ez a Yurumi vagy sörényes hangyász Ausztráliában. Tisztességes nagyságu

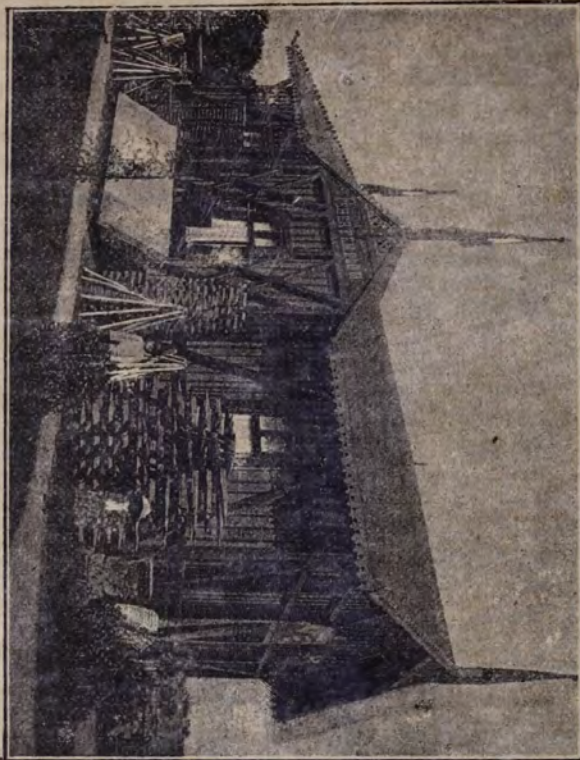
vékony, fekete, nedves nyelvét. Kizárólag táplálékát csak a hangyák képezi.

A hangyák ugyyszólván mindenevők, mert épp oly szívesen fogyasztják a húst — és e tekintetben a dögök felémésztése által hasznosak is — mint a növényeket. De kedvencz nyalánk

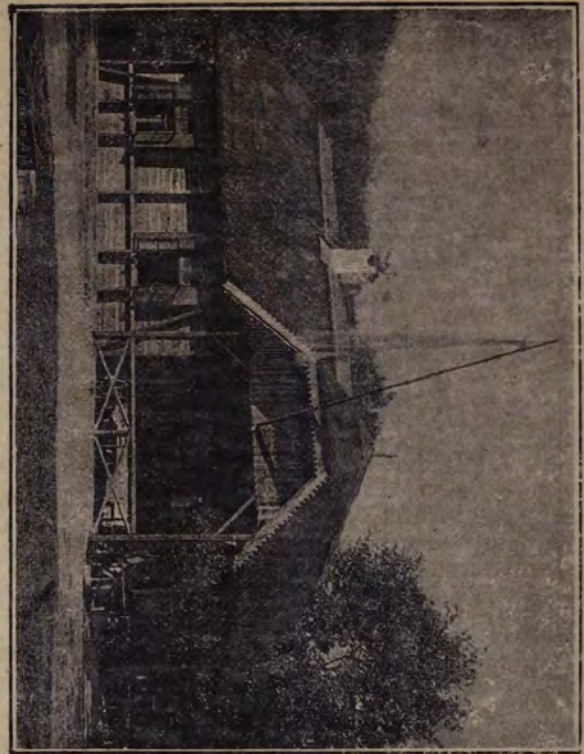
ben az általuk kiválasztott méz betömi a levelek pórusait, mi okból ezek elhalnak. Ezen aphisek nyáron át néha annyira elszaporodnak, hogy az elfoglalt területen együtt nem élhetnek meg többé.

Őszfelé tehát a megsaporodott aphisek

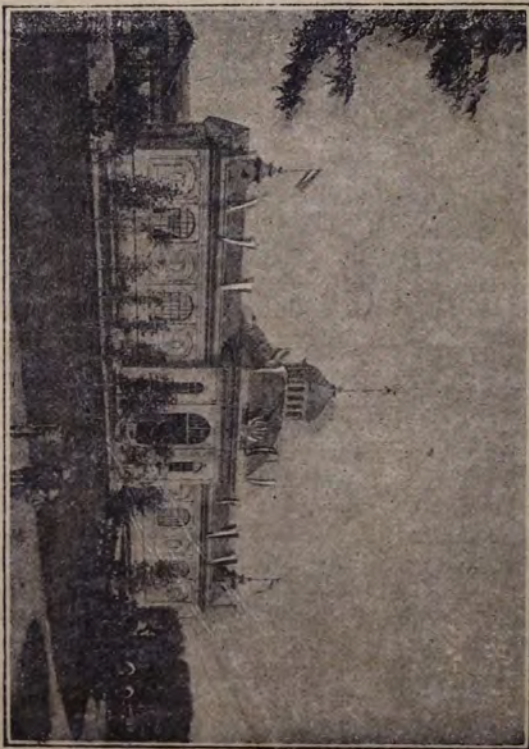
Fehétemplom város pavilonja.

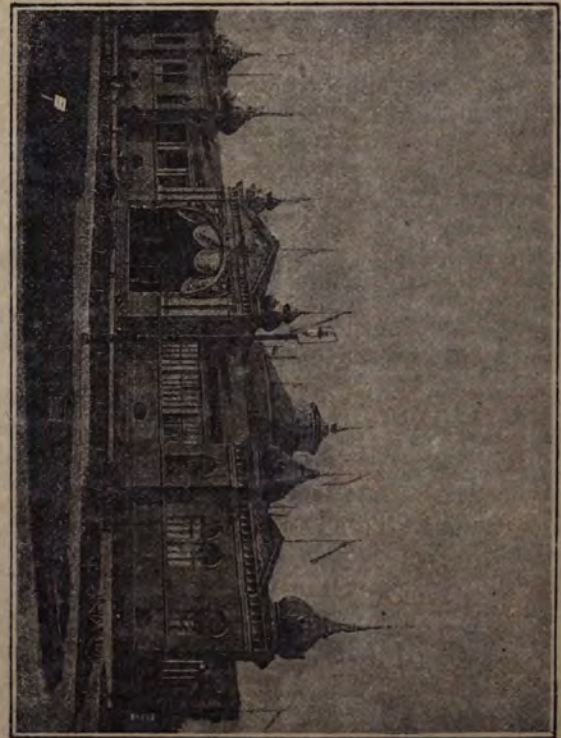
Csárda.

A' c. sztr. magy. államvasut pavilonja.

Iparcsarnok

állat, csak az a hibája, hogy nincs szájnnyílása; e helyett ormánya hegyén egy lyuk van, melyen át kidugja hosszú,

*) Entz Gézának, a természettudományi társulat megkeresésére 1890. évben tartott sorozatos előadása után.

ságukat a méz képezi és e tekintetben sem szenvednek hiányt.

A levéltetvek (aphisek), különösen a rózsák levelén élők mézharmat kiválasztása által igen károsakká lesznek az általuk meglepett növényre, a mennyi-

némberek szárnyat növesztenek és elrepülnek egy másik növényre. Ennek gyökereire szállva, bele szurják tojó csőveiket s lerakják a petéket.

Alig szállottak le, már is ott teremnek a hangyák és első dolguk a ked-

ves jószág szárnyait leharapni, hogy el ne repülhessen. Erre következik az udvarlás. A hangyák is tudják, hogy minden édességet (no meg a keserűséget is) az asszonynépségtől kaphatni, ha kellőképen tudnak velük bánni. Ott sündörgőznek tehát a méztermelő aszszonyság körül gyöngéd szeretettel s nagy ravaszsággal simogatva csápjajkkal a mézmirigy tájkát. És aphiss asszonyság nem érzéketlen az efféle kedveskedésekkel szemben. Ő is tudja, hogy a hízélgésnek meg kell fizetni az árát. Méltányolja tehát udvarlója törekvéseit és viszonzásul egy mézcseppet izzad ki neki, mit a hangyaurfi mohó vágygallyal nyal fel. A dolog úgy értendő, hogy a hangyák csápjainak simogatása ingerli az aphiss mézválasztó mirigyét, mincképpen következtében az édes csepp gyakrabban és talán nagyobb adagokban jelenik meg. Természetes, hogy a kedves jószág ápolásáról kellőképpen gondoskodik az udvarló, sőt a fákon élő aphissoknak még szolácskákat is építenek sárból. De jobb szeretik a gyökereken élőket. Talán mert kevesebb fáradsággal juthatnak hozzájuk... Ki tudja? Elvégre a hangyák is lehetnek önzők,

Az utat, mely a bolyból az aphist tartó növényhez vezet, gyakran tisztogatják, hogy a közlekedés fennakadást ne szenvedjen.

Az aphiss petéit a hangyák a bolyba viszik, gondozzák s mikor a kicsi aphissok tavasszal kikelnek, elviszik azon növényre, melyen élni szokott, hogy mézet termeljenek nekik. Mikor pedig valami veszedelem éri őket, akkor minden hangya a rágói közé kapja az ő aphissát és úgy menekül vele.

Kanadában meg földmívelő hangyák élnek. Ezek t. i. az általuk elfoglalt területen csak egy bizonyos növényt tűrnek meg. A mint más növény kerül oda, azt azonnal kigyomlálják.

A tisztaságra igen nagy gondot fordítanak a hangya-államban. A bolyban rendes utcáseprők élnek. Apró bogárkák ezek hosszú szőrökkel, melyekkel séta közben az utcákat kisöprik. Ezeket a hangyák megvetik.

A hangyaállamban 200 különféle rovar él, melyek mindannyian valami szolgálatot tesznek. Ezek közt a hangyák kedvence a Claviger (vakbogárka), mely kizárólag a hangyák ápolásának köszöni életét. Ennek a kis vakbogárnak a potrohán hosszú szőrök vannak, melyeket a hangyák a szájukba fogva szopnak, hogy illatszert szívjanak. Ez tehát az ő illatszergyárosuk. Másokat meg csupa könyörületességből tartanak, ápolnak s védelmeznek. (Kisdédóvás.) Ilyenek az aranyos virágbogár (Cetonia aurata) álcái, a sutabogár (Hister), némely rövid szárnyu bogár (Myrmedonia) stb. És hogy a

civilizáció összes követelményeinek elég legyen téve, az elmaradhatlan házi barátok sem hiányoznak, melyek azonban nem olyan kedvesek, mint a mieink, mert ők nemcsak ismerik az enyém és tied közti különbséget, hanem respektálják is.

Még egy hangyafajról kell megemlékezni, a mit különben előbb illet volna tennem. Ezek a papirosból építő hangyák, (Tetramorium cepitum) melyet azért nevezett el Horváth Géza dr. papirosból építőnek, mivel a fészket ilyen anyagból készít. Ezt az érdekes hangyafajt a természettudományi társulat egyik borsódmegyei tagja fedezte fel egy lakatlan kastély renováltatása alkalmával. A hangyák a fészket régi aktákból készítették és pedig oly formán, hogy az elsárgult aktáknak csak a belsejét rágták ki, a külsőt érintetlenül hagyván. Papirosból építő hangyák ez ideig nem voltak ismeretesek sehol. A mi hazánk dicsekedhetik e speciálitással. Az érdekes készítmény egy része a nemzeti múzeumban, a másik része a pedagógium természetrajzi szertárában, harmadik része pedig Horváth Géza dr.-nál, a földmívelési miniszterium filloxéra osztályában van. Borsódmegyén kívül e kis veres hangyafaj még hazánk déli részén is él, de ott még nem épített papirosból. Legalább eddig nem találtak ilyesmit azon a vidéken.

A hangyák igen sokat esznek s még is téli álomba merülnek. Egy másik nem kevésbé érdekes tulajdonságuk, hogy néha minden látszó ok nélkül elhagyják a nagy fáradsággal felépített bolyt s más helyre költözködnék. A boly elhagyatottsága arról ismerhető fel, hogy begyepesedett, s hogy körülötte sem hangya, sem más rovarélet nem észlelhető. Ilyen elhagyott hangyabolyokat vizsgáltam 1889. év nyarán Bártfa fürdő erdejében, a hol a „bártfai kílátás“ és „Cseresnyés“ közti gerinczen igen sok van. Ők termelik a hangyasavat, mely a szerves vegytanban és a gyógyászatban nevezetes szerepet játszik s melyet a rágók vagy fulánkjukkal ejtett sebbe dörzsölnek, miáltal az gyulladásba megy át. De ez nem veszélyes. Fulánkja különben csak kevés hangyának van; ellenben színérzékeny mindleniknek. Lubbrek — a hangyák e legalaposabb ismerője — kísérleteket tett ez irányban s azt találta, hogy a mézzel bekent sárga, vörös és zöld papírcsikok közül mindig a sárgát keresték fel előbb, mivel előzőleg olyan színű edényből kapták a mézet. A mi pedig agyvelejük fejlettségét illeti, ugyancsak Lubbrek szerint ezen vannak relative a legtöbb tekervények, a mi a szellemi munkálkodás legbiztosabb ismertetőjele.

Egy pillanatig sem szenved kétséget, hogy e magas foku értelmiséget a társasélet, különösen azonban a megélle-

tési gondok, vagyis a létérti küzdelem fejlesztette ki ennnyire. Az ő táplálékukat a növény- és állatvilág szolgáltatja s éppen ez az, a mi a megszerzését nehézzé teszi s tekintve sokaságuk mellett falánkságukat, folyton azon kell törni a fejüket, hogyan csiphetik el a jobbik falatot társuk elől. Ez a folytonos gondolkodás, a mi az ő agyvelejeket annyira kifejlesztette. Igaz, hogy a növényevő állatok közt pl. a ló, az elefánt, a ragadozók közt meg a kutya értelme bámulus, de ne feledjük, hogy az értelem e bámulatos fejlettsége ezen állatoknál az emberi bánásmód természetes következménye, a mi ismét a mellett tanuskodik, hogy a hol agyvelő van, ott értelem is létezik, csak hogy természetesen eredeti állapotában fejletlen. A hol nincs értelem, ott nem is lehet azt fejleszteni, mert semmiből nem lesz semmi. A hangyák értelmiségét nem az emberi bánásmód emelte oly tökélyre, ennél fogva egész bátran mondhatjuk, hogy ők szellemileg igen sokat, legalább is annyit dolgoznak, mint testileg. Az ő értelmiségükhöz hasonló magas foku intelligenciát nem találunk egyetlenegy vadon élő állatnál sem. Így pl. a békák határozottan ostobák, a növényevő állatok meg mind gyenge elméjűek. A halak bizonyos foku értelemmel bírnak, habár az ő agyvelejük a gerinczesek közt a legfejletlenebb, de mert táplálékukat néha állat- és növényi részek képezik és helyenkint sokan vannak, némi nemű gondot még is okoz nekik annak megszerzése. Érdekes, a mit Hermann Ottó mond erről „Magyar halászat“ című művében. A kis aranyhala a rendes étkezési időre a szokott helyen megjelenván, Hermann nem adta oda neki a falatot, mire a halacska megharagudott s mérgesen csapkodta a vizet a farkával. A varjuk, szarkák fufangja ismeretes, ezek is társaságban élnek s vegyes eledellel táplálkoznak.

A hangyáknál észlelt könyörületességet nem ismerjük más állatoknál, még a kutyánál sem, mert az még a saját testvéreivel is marakodik, idegen állat felnevelésére pedig egyáltalán nem alkalmas.

A hangyák ezt saját jószántukból teszik.

Szóval a megélhetés gondjai fejlesztik az értelmet, a társas együttlét pedig csiszolja, köszörüli, élesíti. A nemesebb érzelmeket felkelti és neveli. És ez természetes. A magánosan élő állat nem lát maga körül szenvedni senkit, nem is támadhat fel benne a részvét, melyet csak a nyomornak, szenvedésnek látása kelt s hogy ezt kelthesse, bizonyos foku értelem okvetlenül szükséges.

Jakab, a tolvaj.

(Böhökös mese.)

Meséli: Békéssy Géza.

Egyszer volt, hol nem volt, egy szegény ember. Hát az csak olyan szegény volt, hogy még a hőrség is urnak mondhatta magát mellette, ha végignézett a téli-revalóján. Hogy éljen, mit csináljon. Bizony ő kigyelme megtanult lopni. Nagyra vitte ebbe a mesterségbe, és megtanította a fiát is, a kít Jakabnak hívtak. De már ilyen híres lopó nem volt még hetedhét országon sem, mint Jakab, El is ment a híre világgá, hogy még a király is meghallotta s elhívatta magához, hogy próbára tegye az ügyességét. Azt mondotta Jakabnak:

— Hallod-e fiu! Van nekem a királyi istállóban egy fényesszörű szép pejlovam. Azt a lovat négy udvari legényem őrzi, ha ma ellopod, neked adom a lovat, meg rajta felül sok drágaságot ajándékban.

— Bizza csak rám azt felséges királyuram — mondta Jakab, majd eligazítottam én a dolgát.

Avval elment. Alig várta, hogy beesteledjék. Akkor elment a királyi istállóhoz. Hát látja, hogy egy udvari legény az ajtónál áll, fogja a rekeszt s alszik. Fogta magát, egy darab fát tett a markába, kivette a kezéből a rekeszt s bement az istállóba. Ott már három liberias legényt talált. Egyik a pejparipa kantárszárát fogta, annak a kezibe alott egy kötelet; a másik a ló fülét fogta; annak kivette a kezét s megfogatta vele a saját fülét; a harmadik a ló farkát fogta, annak a kezébe adott egy seprűt. Így aztán aludtak tovább. Jakab pedig rávetette magát a lóra s elvágatott vele.

Másnap hajnalban a király még ugy papucsban az istállóba ment, hogy nézze, vajjon ellopta-e Jakab a lovat.

Majd hogy nyavalyássá nem lett bámulatában, mikor meglátta, hogy nincs a ló. Mérgesen rákiáltott a szolgákra, a kik még javában huztak:

— Hát hol van a ló, gazemberek!?

Félálmosan kiáltja az egyik:

— Kezemben a kantár!

A másik:

— Itt a füle!

A harmadik:

— Fogom a farkát.

— No fogd meg az életedet! — kiáltja a király, mert tüstént kiszorított belőled!

Avval kikapta a seprűt a kezéből s úgy végig rántotta mindeniken, hogy ma is arra kódulnak.

Hát akkor állit be az udvarra Jakab nagy hetykén a pejlóval s kérte a jutalmat. Mit csináljon a király, hát megadta, de gondolta magában: nem mindig jársz úgy.

— No Jakab — mondta — már lá-

tom, hogy ügyes legény vagy, de ha ellopod azt a 100 kalangya buzát, a mit ma estig kicsépelnek a csürben, adok neked egy zsák aranyat.

— Bizza csak rám felséges király — mondta Jakab.

Estére aztán vásárolt egy meszely pálinkát, meg egy karéj kenyeret, aztán megindult be a király udvarára. Ott a király mérges kutyái rárontottak, hogy szétépjék. Jakab a kenyeret belemártotta a pálinkába, s odadobta a kutyáknak. Akkor aztán felment az odorba. Ott szalmából csinált egy emberformát s azt odaállította a nyiláshoz, a honnan a csürbe lehetett látni. Itt sok gabona volt egy csomóban, s körülötte a cséplők, a kik várták Jakabot, hogy agyonverjék. Jakab bekialtott a nyiláson:

— Szököm be!

— Szökjél, szökjél, épen jó helyre szököl — kiáltottak a cséplők.

Megint kiáltotta Jakab:

— Szököm be!

— Szökjél, szökjél, mert épen jó helyre szököl, — kiáltottak a cséplők, s ekkor már felemelték a cséplőket, hogy üthessék Jakabot, mikor beszökik.

Jakab hirtelen bedobta a szalmababot. Azoknak se kellett több! Azt gondolták, hogy Jakab, neki estek, addig verték, a míg a szalma is a csép is mind pozdorjába ment. Avval, mint a kik jól végezték a dolgukat, szépen lefeküdtek. Jakab csendesen összeszedte a gabonát, rátette egy szekérre s haza vitte.

Akkor volt még igazán mérges a király, mikor másnap meglátta, hogy Jakab csakugyan elvitte a gabonát. Mit tegyen, megadta az ajándékot, de gondolta magában: megállj csak, kifogok én rajtad.

Viszont magához hívatta Jakabot s azt mondta neki:

— Hát már látom, hogy ügyes legény vagy, de ha az éjjel ellopod a feleségem ujjáról a jegygyűrűt, neked adom a fél királyságot.

— Bizza csak rám felséges uram, — mondta Jakab.

Este már jó előre a király összegyűjtötte a cselédséget a királyné szobájába. Egy kardot vett a kezébe s a cselédeknek is adott egyet-egyet, hogy mihelyt belép Jakab a szobába, vagdoszák össze-vissza.

Éppen aznap akasztottak fel egy nagy gonosztevőt. Jakab elvitte az akasztott embert a királyné ablakához s ott bedobta az ablakon. Nosza neki estek a király s a szolgák az akasztott embernek, s mind össze-vissza vagdoszták, akkor aztán eltakarították és elmentek aludni.

Csak ezt várta Jakab. Csendesen beugrott az ablakon, odament a királyné ágyához s azt mondta neki.

— Ide adhatod már a gyűrűt, mert eltakarítottuk azt a hitvány Jakabot.

A királyné azt hitte, hogy felséges ura kéri s odaadta. Nemsokára bejött a király s kérte a gyűrűt.

— Hiszen már egyszer odaadtam — mondja a királyné.

— Nekem ugyan nem adtad, — mondja a király.

— De odaadtam én.

— Ejnye, így-ugy — morgolódott a király s úgy megránczította a felesége haját, hogy talán nem is volt rendjén.

Jakab másnap beállított a gyűrűvel. Mit, mitnem csináljon a király, odaadta Jakabnak a fele királyságát. De gondolta magában: Már csak valahogy kifogok én rajtad.

Azt mondta neki:

— No Jakab, derék legény vagy, de ha ellopod a papot, meg a kántort, s elhozod ide az udvaromba, neked adom az egész királyságot.

— Bizza csak rám felséges uram — mondta Jakab. S mit csinált az agyafurt Jakab?! Összefogott egy rakás rákot, s mindeniknek a hátára ráakasztott egy kicsi gyertyát. Vett magához két lepedőt s a rákokkal együtt elvitte este a templomba. Ott a rákok hátán a gyertyákat meggyújtotta s eleresztette őket a templom pitvarában. Azok csendesen mászkáltak szerteszét. Azután az egyik lepedőt kiterítette a templom közepébe s hirtelen elfutott a paphoz, s lelhendezve beszélte el neki, hogy a templomban megjelentek a mennyei apró szentek, s a kik a mennyországba akarnak menni, azokat elviszik.

Dejszen a papnak sem kellett több, futott a kántor után s együtt rohantak a templomba. Azalatt Jakab magára vette az egyik lepedőt s felment a szószékbe s mikor a pap és kántor a templomba érkeztek, rákezdte prédikálni:

— Édes hív szógáim! Már ideje, hogy a mennyországba menjete, annyi jót tettetek a földön. Üljetek a lepedő közepébe, s majd az apró szentek felvisznek az égbe.

A pap és kántor ráültek a lepedőre. Jakab aztán összefogta a lepedőt, s elindult velük a király háza felé.

A pap se volt tollból, s a kántor sem, s Jakab csak a földön tudta őket huzni. Olykor-olykor egy kövön nagyot döcöczentek s elkezdtek ordítani.

Akkor aztán mondta Jakab:

— Göröngyös még itt elején a mennyország útja, üljetek szépen, mindjárt simábbá érünk.

Szerencsésen eljutottak aztán a király udvarába. Itt Jakab a papot és kántort lepedőstől együtt a pulykaketreczbe tette. Ott ültek ő kigyelmék nagy várakozásban; hát egyszer csak elkezdtek pityegni a pulykák.

— Mi az tiszteletes uram? — kérdi a kántor.

Mondja a tiszteletes:

— Hallgas bolond, az augyalok beszélnek.

Másnap reggel bevitte a királyhoz őket. Még csak az volt a bámulás, a mit a király tett. Odaadta aztán Jakabnak az egész királyságot, s elindult ő is lopni, mert látta, hogy ez a mesterség fizet legjobban a világon.

A házinspektor.

(Fővárosi típus.)

A mikor Sinka, az a boldogtalan ház-mester egész családját lemészárolta, a budapesti lapok élénken kezdetek foglalkozni a „házmester ügy“-gyel, s valamelyik lap azt is találta mondani, hogy a fővárosnak már csak egy tipikus alakja van: a ház-mester.

Egy lipótvárosi bankár ismerősöm, kivel együtt ültünk a kávéházban, olvasván e fölfedezést, egyszerre gunyosan fölnevetett.

— Nézze csak, azt írja ez az ujság, hogy csak egy tipikus alak van már a fővárosban: a házmester. Ugy látszik, ennek az urnak még nem volt dolga házinspektorokkal.

— Önnek persze . . .

— Kérem, figyeljen ide, elmondok egy történetet, melyből ráismerhet az inspektorokra.

— Van egy gazdag magyar mágnás, a kit nevezünk egyelőre X-nek. Ha annyit mondok róla, hogy tul a Dunán nagy ura/almái vannak, hogy valóságos fejedelmi udvartartása van, sokan azonnal tisztában vannak, hogy ki rejtőzik az X. alatt. Ennek a magyar mágnásnak van a Lipótvárosban egy szép nagy háza, abban a házban természetesen egy inspektor. Ez az inspektor a mult negyedben egy szép napon beállit hozzám, a legtöbbet fizető lakóhoz és felmondja a lakást, mely egész emeletet foglalt el. Mit csináljak, el kellett fogadnom, felsőbb fórum nincs a hová appelláljak, mert a háziurnak kisebb gondja is jóval nagyobb, hogy a lakók dolgával vesződjék.

Aztán elindultam — új lakást keresni. Új lakást! Ki nem tudja, hogy mit tesz ez: lakást keresni a fővárosban! Én is bebarangoltam egy egész városrészt, és nem kaptam magamnak való lakást. Nyakamon volt az újnegyed és még nem volt, a hová hurokolgok. Végelkeseredésemben beszéltem az inspektorral.

— Tudja mit, megfizetem a meny-nyivel többet kívánt, itt maradok.

Az inspektor ur „sajnálja“, de már nem teheti, mert el van ígérve a lakás.

— Kinek?

— Ennek s ennek.

Kocsiba ülök (és pedig saját kocsimba!) s hajtatok az „Ennek s ennek“ urhoz.

— Hallottan, hogy az ur kivette az én lakásomat. Engedje vissza nekem, látja, nem kapok magamnak való lakást az egész Lipótvárosban.

— Mit gondol az istenért, hisz 300 forintot adtam az inspektornak csak azért, hogy kistájgerolja önt.

— 300 forintot!

— Igenis 300 forintot osztrák érté-
tében.

— Hát tudja mit, kérem, — szoltam hosszabb fontolgatás után — én megfizetem önnek a 300 forintot, csak engedje vissza nekem a lakásomat

Az „Ennek s ennek“ ur nagy nehezen rá áll, én lefizetem a 300 forintot, s azzal robogok vissza lakásomra.

— Kérem ily kényelmes szép laká-
sért. . . Hanem mondok egyet. Ne fizessen ön 200 forintot. Én most ugyis kocsit akarok venni. Adja nekem a kocsiját a 200 forint fejében.

— 500 forintos kocsit!

— Három esztendeje méltóztatik hasz-
nálni, nem ér az többet 200 forintnál.

Mit tegyek? Protestáltam, fenyege-
tődztem a grófi háziurral, az inspektor szánakozólag mosolygott, s a vége az lett a komédiának, hogy odaadtam a kocsit: vigye az ördögbe! Kell is nekem ezután kocs!

Székelv Huszár.

SZÉCHENYI-SZOBOR.

Hivatom az inspektort.

— Hát a lakás az enyém, „Ennek s ennek“ urnak visszafizettem a 300 fitot.

A háromszáz forint kiejtésénél merőn szemébe néztem az inspektornak és hosz-
szan legeltetém rajta tekintetemet, figyel-
vén, hogy milyen hatást tesz rá a le-
leplezés. Hanem az inspektor ur nem
jött zavarba, ravasz mosolygással mondá:

— Nagyon sajnálom, de ez a lakás
igy sem az öné. Pár nap előtt érte-
sültem, hogy „Ennek s ennek“ ur le-
mond róla és egy más urnak adtam át.
Adott is 200 forintot, ha talán azt is. . .

— Azt is visszafizessem!?

— Sajnálom, de másként!

— De hisz ez rablás!

Széchenyi-szobor a svábhegyen.

(Képpel)

Budapest legszebb nyaralóhelyén, a Sváb-
hegyen, aug. 30-án leplezték le Széchenyi
István, a legnagyobb magyar kitünően sikerült
mellszobrát, a róla nevezett hegyen. Nagy és
diszes közönség volt jelen az ünnepségen. Ott
volt Széchenyi Béla is, a legnagyobb
magyar egyik fia, leányával, Ali e grófnővel.
Az ünnepi beszédet Mérő János, kir. taná-
csos tartotta, a kinek buzgólkodásából jött
létre első sorban e szobor, épp úgy, mint a
tavaly szintén a Svábhegyen leplezett
Eötvös-szobor. Mérő János átadván a szobrot
a főváros képviselőinek: Ráth Károly és
Gerlóczy Károly polgármestereknek, az
ünneplő közönség az Eötvös-vendéglőben jött
össze lakomára, melyen Jókai is részt vett
s mondott is egy szép pohárköszöntőt.

A mellszobor, mely Strobl Alajos műve,
a Széchenyi hegynek Budapestre néző olda-
lába van beillesztve.

KIRNER JÓZSEF

cs. és kir. udvari puskaműves
az olasz király ö Felségének udvari szállítója
BUDAPESTEN.

ALAPÍTTATOTT 1808. ÉVBEN.

Raktára: Gyára:

IV. ker.

VII. ker.

Szervita-tér 2. sz. Rózsa-utca 7. szám.

Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyó-fegyverek, forgó-pisztolyok, salongfegyverek és pisztolyok, töltények és vadászszerekből, melyeknek jóságáért kezkesedik.

— Árjegyzék kívánatra bérmentve. —

Steiner Armin és Ferencz

érozáru gyára
Budapest, VI. ker. ó-utca 12. sz.

Szállít mindenfélé

érezöntési és préselési munkákat

a legjutányosabb áron.

Érmek. Versenydíjak. Egyleti jelvények.

Neumann Ignác

cs. és k. szabadalm. festészeti
műintézet és fényírdája

Budapest, váci-körút 7. sz.

szállít mindennemű jelzőablakat 2 frtért, ezen kívül mindennemű gyapju- vagy selyemzástlót, czimereket és egyéb feliratokat

Tanulók csoport fényképeit

1 frtért.

Ezen kívül olajfestmény- és krétarajz-arczképeket bármely beküldött fénykép után 6 frttól fölfelé.

Minden létező
cigarettapa-
pirok között a
legtökélete-
sebb és felül-
mulhatlan,
a
valódi franczia

szivarkapapiros:
Le GLORIA

Joseph Bardou & Fils-től

Perpignan és Párisban.

60 nagy arany érem, 16 nagy diszokmány,
20 „Hors Concours“ okmány.

Hüvely-különlegességek: „Le Gloria“ és
„Vrai Goudron“.

Kaphatók minden norinbergi és papir-nagykeres-
kedésben, valamint minden dohány- és szivar-
tőzsdében.

Különlegesség: Prince of
Wales férfi-övek.

Az összes sport-
nemekhez szük-
séges ruházati
cikkek u. m.

verseny és

fraining
INGEK.

nadrágok, sapkák és cipők legna-
gyobb raktára.

Sigmund József

Budapest, IV. Városház-utca 2—4

Az iskolai tornázás összes ruházati kellékei.

LAWN TENNIS CZIPÓK.

FLANELL INGEK.

Előfizetési díj:

Negyedévre 1 frt
Félévre 2 frt
Égész évre..... 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként
kétyszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség
és

kiadóhivatal

Budapest, Rökk-Szilárd
utca 4.Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Az „Achilles“ Sport-Egylet, az „Aradi Korcsolyázó-Egylet, a „Balaton-Egylet“, a „Teregszászi Korcsolyázó-Egylet“, a „Budapesti, hegyvidéki turista-Egylet“, a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet“, a „Budapesti Torna-Egylet“, a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet“, a „Debreczeni Torna-Egylet“, az „Egyetemi Athletikai Club“, „Első Magyar Vivó-Egylet“, az „Érsekújvári Vivó- és Torna-Egyesület“, a „Fertői Csónakázó-Társaság“, a „Győri Csónakázó-Egyesület“, a „Kassai Korcsolyázó-Egylet“, a „Kolosvári Athletikai Club“, a „Kolosvári „Korcsolyázó-Egylet“, a „Főv. Vivó-Club“, a „Körmendi Athletikai Club“, a „Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet“, a „Magyar-Ovári Torna- és Vivó-Egylet“, a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet“, a „Makói Torna-Egylet“, a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Lévai Torna- és Vivó-Egylet“, a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet“, a „Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet“, a „Nagy-Bányai Korcsolyázó-Egylet“, a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet“, a „Nagy-Kanizsai Torna-Egylet“, a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet“, a „Nemzeti Hajós-Egylet“, a „Neptun Budapesti Evező-Egylet“, az „Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület“, az „Ó-Budai Torna-Egylet“, a „Pécsi Athletikai Club“, a „Pozsonyi Hajós-Egylet“, a „Pozsonyi Torna-Egylet“, a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet“, a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet“, a „Sátoraljai Ujhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club“, a „Soproni Korcsolyázó-Egylet“, a „Szabadkai torna-Egylet“, a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör“, a „Szegedi Csónakázó-Egylet“, a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet“, a „Szegedi Torna-Egylet“, a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet“, a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet“, és az „Ujvidéki kerékpár- (Bicycle) Egyesület“, a „Pápai korcsolya-Egylet“, a „Torontáli korcsolyázó- és hajós-Egylet“, „Szegedi Kerékpár-Egyesület“, „Sportkedvelők köre, Veszprémi torna-Egylet“, „Tordai korcsolyázó-Egylet“, „Budapesti Torna-Club“, „Zsombolyai atletikai club“, a „Szászvárosi atletikai club“, a „Szolnoki korcsolyázó-Egylet“, a „Budapesti polgári lövészegyesület“

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ö nagyméltósága 47,020 számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A „Pihenő“ mulattató melléklet tartalma: Hegedűs István (Arczképpel.) — A nagy talány. (Költemény.) Nagy Lajostól. — A hegyek közt. Kun Róberttől. — Távol vagyok (Költemény.) Morócz Jenőtől. — Angyalka. — Virágaim. (Költemény.) Lévay Mihálytól. — Dalok. Tencsény Károlytól. — Tervezetek.

VADÁSZAT.

Őszi vadászatok.

A természet élete előre haladt már nagyon, kezd megvétni az esztendő. Ősz van s a vég kezdete megmutatja magát. Bánat és szomorúság árad szét a sárga leveleken, pedig az ég kék s a napsugár épúgy ragyog most is, mintha a kikeletet hirdetné. Ez az idő a vadászember legnagyobb gyönyörűsége.

Addig, míg a mező teljes virágdiszében pompázik, amíg a sárga katás hulláma reng a térségeken, s az erdő lombja meg nem kuszáltan bölintgat a nyáresti szélben nem igen van mit keresni a vadásznak odakint. De most már elmúlik lassanként a gyönyörűség zöldje, a nyár forróságát csak egy pár óráig idézi vissza szeptember napja, maholnap csak tépett üstökét rázogattja komoran az erdő.

Most hát szabad a vásár, nyílt a határ; augusztus közepe óta a vadászember az úr a tulajdonon, a vágásban, a mocsaras vizeken.

Helyenkint ugyan látni még egy kis izmosságot a zöldnek, ami mintha el nem pusztítható, örökkétartó eleveenség volna, de hiába van az! A marhajárta mezőn nem fakasz új virágzönyeget a rövid nap, a letaposott fű alig emeli már a fejét, földrepedésekre hajlik, bele-mossa az eső, odaszáritja a szikkadás.

Jóformán vége nemsokára a vizslával való vadászatnak, a mi csak az októberi szalonkázással kezdődik újra egy kis időre. Pedig a vizsla minden kutyafaj közt legarisztokratikusabb kísérője a vadásznak.

Hűség és okosság dolgában messze fölülmul egy jó

vizsla minden más vadászebet; ragaszkodóbb engedel-mesebb és figyelmezebb barátunk nincs ő nála, mikor a férfiúi szenvedélyek legnemesebbjének adózunk. A kopó tulajdonképen maga is amolyan félvad, melyet, ha egyszer szabadjára bocsátunk, kivált nagy erdőségben, neha egész nap is alig kapunk megint szemünk elé; az agár meg nagyon korlátolt képesség, mely csak síkföldön s sak futóvadra használható.

A vizsla nem ilyen. A jó vizsla el nem hagyja urát, figyel minden mozdulatára: egy halk fütttyel, kezünknek egy kis mozdulatával kormányozzuk, kijelöljük neki az irányt, amelyben kerestetni akarunk, megmutatjuk neki akár a bokrot is, amelyre különös figyelmét akarjuk felhívni.

A jó vizsla éles ésszel, valóságos gondolkodással tesz mindent. Sík földön, a hol a vadászt jól látja, keresztül-kasul vágat, ciklik-czakkos futással lőtávokra is előre halad; de ahol sűrűség van, a kukoriczában, vagy a nagy gazban, meg a vágások sűrűjében, mindig ott van a gazdája közelében, hogy szem előtt legyen.

Nincs annál szebb látvány, mint mikor egy ilyen okos, tanult, nyugodt vizsla ráakad a vadra. Megáll egy helyben mintha szoborra vált volna, farkát kinyújtja s fejét abba az irányba fordítja, amerről a vadat érzi. Egész testén végigrezdül néha az ideges gyönyörűség, mely abból a tudatból származik, hogy a vad ott van előtte. Némely vizsla a modorával még azt is jelzi, hogy miféle vadat áll, úgy hogy aki gyakran vadászik vele s már ismeri szokását, rögtön tisztába van a szituációval.

A híres fekete Britt, apámnak ez a remek vizslája melynek több megyében nem volt annak idejében párja a fürjet egészen restül állotta meg, mintha csak elfáradt volna s kissé megakarna pihenni futtában; a fogoly szimatjára elnyult a földön, mint a kigyó s csak fejét emelte magasra, azután a mint a fogoly csapat futott előtte, ő kikanyarodott, oldalvást elibe vágott a futó farkának, melyet ezzel a manőverrel egy helyben marasztalt, míg föl nem rebbent. A nyulat állotta csak úgy egész merev-

séggel, mint más vizsla, még pedig hihetetlen távolságról jó széllel haladva, tengeri törés után az alacsony réti sásban negyven lépésről jelezve a fekvő nyulat, úgy, hogy amint a parancsra lassan oda lépkedett, a gyermek is előre sejtethette, hogy melyik mélyedésből vagy sás bokorból fog kiugrani a tapsilúles.

De, ha nem ilyen csodaállat is egy vizsla, azért még mindig magasan áll másfajta vadásztársai fölött.

A szeptemberi fogolyvadászatokon például, mikor a fogoly már nagyon erős s egy messziről kelt csapatból kilő a vadász egy párt, milyen nehéz, majdnem lehetetlen az ugynevezett »maustod« lőtt, azaz holtan leesett szárnyast is megtalálni a nagy gazban, jó kutya nélkül; míg a finom orru vizsla a szárnyazott fogoly nyomán is kérérlhetlenül megy mindaddig, míg a bebesült vadra rá nem akad, a mikor is diadallal viszi gazdájának, anélkül, hogy jóformán még a tollát is megnedvesitené. Erre semmiféle más fajta vadászkutya nem képes, be sem tanítható.

Természetes dolog, mert míg a vizslának nem szabad különös parancs nélkül a megölt vad után menni, addig a kopó, meg az agár hivatása éppen ellenkezőleg az, hogy rögtön üldözőbe vegye a még sértetlen vadat, amint észreveszi. Ez a szabadság, sőt kötetesség vaddá és vérengző hajlamúvá teszi az ebet, mely nem is késik marcangoló ösztönének szabad folyást engedni, amint erre alkalma van.

De azért ne higgye senki, hogy csak a vizslával való vadászat lehet igazi nagy gyönyörűség. Minden a maga helyén! A nagyterületű kukoriczásban például vizslával nyulászni rendszerint nem is igen lehet, mert a vadász sokszor sem a kutyát, sem a vadat nem láthatja meg a sűrűségben. Hát még az erdő, a vágás! Ahol a fűskebokok közé ember be sem mehet s a futó vadat, őzet, rókát, nyulat nem üldözheti! Ide a vizsla egyáltalában nem való, kivéve a szalonkázás idejét. Pedig éppen ilyenkor, az őszi gyönyörű szakában, egészen addig, amíg a hó leesik, a legszebb vadászmulatsággal az erdő, meg a vágás láthat el bennünket, a hol viszont a kopó a legnagyobb és legbiztosabb reménységünk.

S ha már a vizslászat a legelegánsabb és legnemesebb fajta a vadászatnak, akkor a kopózást, persze erdőben, minden kétségen felül a legköltőibb vadászatnak kell tartanunk.

Mindenek előtt az isteni panorama ragadja meg az embert, nemcsak a vadászt, amely az erdei kopózások területein szembetűnik. Legszebb a dombos-völgyes sűrűséggel és ritkás erdőséggel bővelkedő környék, a hol szemünk messzire ellát egy-egy irányban, de viszont néhol a közvetlen közelben is elfog a lomb minden kilátást.

Az a sárgapiros verőfény, mely az őszi képét ilyenkor olyan elragadóvá teszi, megül minden pontján az erdőnek; a hervadás ezer árnyalata látszik a fákon, nincs a lankadó természetben szerelmet zengő madárhang, csend és béke, az elmúlás békéje az, amiről a hulló levél beszél. Ebbe a világba eresztjük be a kopófalkát, míg magunk megállunk valamely olyan pontján az erdő-ségnek, a hol a vadnak »forgása« van.

Laikus ember keveset sejt arról, hogy mi az a »vadforgás« pedig kopózó vadász nélkül bizony nagyon sokat fáradna hiába.

Annyi az egész: hogy az erdő vadjainak, mint minden istenteremtésének, a mely a maga erejéből mozog, megvannak a maga szokásai, utjai, járásai, amelyek közt otthon érzi magát. Azt a területet, a melyet a vad meg-

szeretett s ismer, nem szívesen hagyja el s amíg lehet, amíg tulságosan nem zaklatják, ott is tartózkodik. Mikor tehát a kopó felveri a vaczkoló vadat, az menekül előre, de ösztöne és szokása szerint eleintén mindig azokon a rendes utakon, ahol közönségesen »forogni« szokott. Ha most a vadász részint tapasztalatból, részint a vad szokásait ismerve, oly pontra áll az erdőben, mely ugynevezett »jó váló«, illetőleg jó vadjárás, akkor a futó vad nagyon gyakran egyenesen a puskája elé szalad, úgy, hogy alig kell a vadásznak fáradnia érte.

Ezt persze sok fiatal vadász vagy nem tudja, vagy nem respektálja. Elragadja a fiatal hév, fut is a kopó: alamerre a falkát csaholni hallja rengeteg utat szalad meg persze mindig a vad után s így hiába. Mert hisz' a kopó csak a nyomán megy a menekülő vadnak.

Közben itt is ott is új vad ugrik fel a falka elől, egyik-másik kölyök-kopó meg is zavarodik s letérül az első igazi nyomról, de a zavar nem tart sokáig, a vezérkopót nem lehet eltéríteni, megcsalni, az csak megmarad az első vad nyomán, melyre vissza csaholja a többi is. Az ilyen szorongatott, kétségbeesett vad azután addig »forog« a járásban, míg, végre is közelébe kerül valamelyik jó lövőnek, aki leteríti.

Ennek az őszi kopózásnak most van legszebb, legigazibb ideje. A vizslával való vadászat immár a legvéget járja, az agarászat pedig az elején van.

Felséges vadász-élvezet az, mikor az őszi verőfényben egyszerre felhangzik az erdő sűrűjéből a kopócsaholás. Egyik vekonyan, másik vastagabb hangon zengi örömet, hogy vadra akadt. A fiatal kopó élesen nyif-nyafol, az öregje szinte kongó hangon vakog futnak egymás mellett, árkon-bokron, hegyen-völgyön át, elől a vezérkopó, a legjobb, a mely rendesen erősen tartja a szimatot s nem veszti el többé azt a nyomot, amelyet egyszer felvett; utánna a többi csaholva, ki hogy tud, teljes, becsületes igekezetel.

A mint a tengerit letörik s a csutkát betakarítják, szabad lesz az egész határ mindenütt az agaraknak is. Amíg csak a tarlón szabad agárral keresni a nyulat, addig könnyen megszökik előre a vad, kivált ahol a tarló pásztás.

De hisz' ez a módja a nyulazásnak tulajdonképpen nem is annyira vadászat, mint inkább hajsza.

Mindenesetre a legkevesebb szót érdemli meg a vadászatok közt.

Bársony I. tván.

Erdélyi vadászó társaság. Alsó-Zsukon már maholnap vigan fognak folyni azok a falkavadászatok, melyeket a gyorsan alakult, de rövid idő alatt szilárdná lett »Erdélyrészi falkavadász társulat« rendez. A társaság tagjai sorában Erdély sport-szemanjeinak jeleseit bírja s az az érdeklődés, mely minden oldalról nyilatkozik a vadászatok iránt, biztosítást képez arra nézve, hogy a társaság által kitűzött hasznos cél rövid idő alatt elérte. A társaság célja (a miniszterium által megerősített és most kiadott alapszabályok szerint) az erdélyrészi lötenyésztés emelése és a lovaglási kedv fejlesztése, főleg a falkavadászatok által.

Agarász-egylet alakulása. A jász-nagykun szolnok-megyei agarászegylet Szolnokon tartotta alakuló közgyűlését. A tagok szép számban jelentek meg s elfogadván az alapszabály-tervezetet, megválasztották az ideiglenes tisztikart. Elnök lett Ujfalussy Sándor cs. és kir. kamarás főispán; alelnökök: gr. Nemes János és gr. Szapáry György; igazgatók: Magyar K. Béla, Harkányi Andor és Bajza Aladár; titkár Szalay János. Kimondták, hogy az első díjagarászat még ez év őszén meg fog tartatni. Az egyletnek eddig 34 tagja van, a kik között a szomszéd Pestmegye birtokossága is szépen van képviselve.

A győri koresolyázó-egyesület a következő évadra már

megválasztotta tisztikarát. Elnök lett Batthyány Lajos gróf, alelnök Angyal Armand, tiszteletbeli jegmester Hets Antal jegmesterek: Limbek Sándor és Vörös Boldizsár, ügyész Korn János dr., titkár Nemeth Károly dr., pénztáros pedig Brummann Samu. Választmányi tagnak Mihákovics Tivadar, Zechmeister Károlyt, Fabinyi Gusztávot, Kantz Gyula drt, Mihályfy Ferenczet, Kramaszy Imrét, Kunz Jenőt és Szabó Józsefet választották meg. A győriek a szabályozások következtében elvesztették régi jégpályájukat és a közelgő télre majd hogy jégpálya nélkül maradtak. De a korcsolyázó-egylet fáradozásainak végre sikerült új jégpályát biztosítani. Ez a Rába jobb partján, a vágóhídi zsilip és a prater között készül 18,000 négyszögmeternyi területen. Miként a korcsolyázó-egyletnek dr. Angyal Armand elnökleite alatt tartott közgyűlésén jelentik, az egylet 1881 óta rohamosan hanyatlott s csak 1888 óta kezd ismét felvirágozni. Evről-évről szaporodik a korcsolyázók száma, és ha nem is verseny-czéllal, de kitartással űzik az egészséges sportot. A lefolyt hosszú és kemény télen 680 tagja volt az egyletnek, bevétele 1755 frtra ment, miből 700 frt maradt a jövő idényre.

A pisztoly czéltáblán középlövésre: Harsányi István, Tamassy Lajos, (Győrből) Palotay Rezső, Freyberger Pál, Jaritz András, Oberwalder Alajos.

A pisztoly czéltáblán 20 lövés között legtöbbször talált: Tamassy Lajos, Palotai Rezső, Harsányi István, Dr. Axamethy Lajos, Gabinyi Samu, Mihályi Ferencz.

A kezdők és hölgyek flobert czéltábláj n díjaztattak: Dr. Reich Zoltánné, Szilágyi Györgyné, Patrik Lajosné.

Össze-en 5597 lövés tétetett.

Érczhegyi Ferencz,
főlövész-mester.

Az aradi lövész-egylet f. hó 18-án fejezte be a lövész-évadot.

KORCSOLYÁZÁS.

Aradi korcsolyázó egylet.

Arad, okt. 15-ikén.

Az aradi korcsolyázó-egylet f. hó 14-ikén délelőtt 12 órakor választmányi ülést tartott, melyen Parecz György elnökleite alatt jelen voltak Steinitzer Károly, Páris Lajos, Tedeschi Viktor, Nachtnebel Ödön és Boros Vida.

Tedeschi igazgató, mint helyettes pénztárnok jelentést tesz a pénztári állásról, készpénz van 465 frt 94 kr, tartozás 2442 frt 98 kr. Kifizetettelt Belegri Pasquale vállalkozónak 4232 köbméter földtőmeg kiemeleséért 3386 frt. Az egyesület vagyoni állása tehát tekintettel arra, hogy egy esztendő alatt közel 6000 frt áru beruházást tett, vagyis létesítette a nagyköruti korcsolyázó telepet és 1.6 méterrel mélyebbre ásva, helyreállította a kiszáradt városi ligeti tavat, igen kedvezőnek mondható. Kivált, ha hozzá vesszük, hogy a tó kiszáradása folytán okozott ezrekre menő kárai és kiadásai fejében jogos kártérítési keresete is van az élővíz-csatorna ellenében.

A bizottsági ülés második tárgya a rendes évi közgyűlés határnapjának megállapítása volt, mely nov. 1-ére tűzetett ki. A nagyköruti jégpálya egyengetése is elhatározott, mert addig is, míg erősebb hidegek beállta folytán, a ligeti tó kellőleg befagy, a nagyköruti jégpálya fog a közönség számára előkészítettetni és fentartatni. Huszerl Ignác kérelmének, hogy ez idén is korcsolyatánítóként működhessek az egyleti jégpályán, hely adatott, egyben utasított Tedeschi Viktor igazgató, hogy a tanítóval megszabott tanítási díjak iránt állapodjék meg, a mely díjtételek azután nyilvánosan kitüntetve lesznek. A tó mélyítése folytán nagyobbodott parthoz képest, a csarnok előtti lejáró ujon tervezendő, minél fogva a választmány jelenlévő tagjai abban egyeztek meg, hogy ma délen a helyszínen állapítják meg az új lejáró állását és tervét. A fürdőház felőli zsilip e nézve eltért a bizottság attól, hogy végleges művet alkalmazzon; egyelőre tehát csak egy fából készült ideiglenes zsilip fog a telesleges vizek levezetésére szolgálni.

Végül elhatározta a választmány, hogy a legközelebb összeülőldő közgyűlésen javaslatba hozza, miszerint Nachtnebel Ödön, aradvárosi mérnök és egyleti választmányi tagnak, a nagyköruti korcsolyázó rekonstruálása körül tanúsított önzetlen buzgalma és szakértő támogatása fejében köszönet szavaztassék.

A „Szegedi Korcsolyázó egylet“ ez évi rendes közgyűlését f. hó 18-án, délelőtt 11 órakor a Tisza-szálló kistermében tartotta meg.

LÖVÉSZET.

A budapesti polgári lövőházban 1891. Szeptember 27 én tartott rendes díjlövészen a következő czéllövők nyertek:

A 150 méter távolságu rendes czéltáblán 20 lövés közül leg:öbbször talált: Jellinek Antal, Welsch Emil, Litschauer József, Oberwalder Alajos, Benkő Ferencz.

A 150 méter távolságu rendes czéltáblán középlövésre: Benkő Ferencz, Oberwalder Alajos, Welsch Emil, Dr. Arnstein Mór, Jellinek Antal.

A kezdők czéltáblán 20 lövés közül legtöbbször talált: 225 m. távolság: Pardavy József, Arnold Róbert, Lax Adolf.

A kezdők czéltáblán középlövésre: 225 m. távolság: Lax Adolf, Pardavy József, Arnold Róbert.

A pisztoly czéltábláján legtöbbször talált: Dr. Axamethy Lajos, Jaritz András, Rosconyi Károly.

A Pisztoly czéltábláján középlövésre: Dr. Axamethy Lajos, Ludwig N. János, Rosconyi Károly

A pisztoly kezdők czéltábláján legtöbbször talált: Jellinek Antal, Lax Adolf, Ludwig N. János.

A kezdők és hölgyek flobert czéltábláján legtöbbször talált: Szilágyi Györgyné, Jaritz Andrásné, Ignál Ferenczné.

Összes lövések száma: 2132.

Érczhegyi Ferencz,
főlövész-mester

Az 1891 október 11-én vasárnap tartott zár és liba lövészet alkalmával következő czéllövők díjaztattak:

A 225 és 300 méter távolságu honvéd czéltáblán közép lövésre: Ludwig N. János, Freyberger Pál Gabinyi Samu, Dr. Arnstein Mór, Reich Zoltán, Jellinek Antal, Morelly János.

A honvéd czéltáblán legtöbbször talált 20 lövés között: Gabinyi Samu, Konda Samu, (Nagyvárad) Oberwalder János, Litschauer József, Jellinek Antal, Wolf D. György, Morelly János.

A 150 méter távolságu liba czéltáblán 20 lövés között legtöbbször talált: Gabinyi Samu, Dr. Mesztrits Mátyás, (Gödöllő) Jellinek Antal, Harsányi István, Konda Samu, Oberwalder Alajos, Detsinyi Gusztáv, Morelly János, Wolf D. György, Welsch Emil.

TORNA.

A testi nevelésről

(Az iskolai év elején.)

Elröpültek a nagy vakáció napjai. Vége a boldog szabadságnak. Kezdődik ismét a kemény munka, amelyet becsülettel kell végezni a nagy és kis diáknak egyaránt mert a hanyagságot százszorosán megkeserüli az életben. A tanulás busás kamatokat hajt: csak a tudás, a szorgalmas munka révén boldogulhatunk ezen a világon, ahol minden falat kenyérért erős harczot kell vívunk. A henyélésnek, lustálkodásnak gyermekkori kétes gyönyörűségét később, amikor az élet iskoláját járjuk, drágán fizetjük meg. Akkor nem lehet többé együgyű mesékkal mesterséges ürügyekkel leplezni a mulasztást; az élet kiméltlenül próbára teszi erőnket, tudásunkat, jellemünket, s bukásunk biztos, ha mindezt kellőleg meg nem edzettük, akkor, a mikor még módunkban volt: az iskolában, az ifjuság isteni korában. De, hogy ezt tehessük, ahhoz erő s egészség kell. A beteges, gyöngye gyermek képtelen úgy megfelelni az iskola és nevelés követelményeinek, amint kívánatos volna. Ezen a legtöbb szülő akképpen igyekezik segíteni, hogy kényezteti, minden szellőtől óvja, a szobában őrzi a satnya csemetét. Mit ér el ezzel az elferdült gyöngédséggel? Természetesen éppen az ellenkezőjét annak, amire törekednie kellene. Borzalommal gondolunk a spartaia' émbertelenségére, amely rávitte lelküket, hogy irgalmatlanul elpusztítsák azokat a gyermekeket, akik nem látszottak az ő fogalmaik szerint életképeseknek. De bármennyire szívtelennek tartjuk, ezt a nevelési politikát, kénytelenek vagyunk bevallani, hogy a XIX. században sem volna egészen indokolatlan az efféle szigorúság. Nem kell megütközni: nem arra kérem a szigorúságot, hogy megöljük a gyöngye gyermekeket, hanem arra, hogy a gyöngye gyermek megvédése kétszeres energiával történjék. Annak a lehetőségét kellene megnehezíteni, hogy a szülők okatlan és ártalmas majomszeretete teljesen alá ássa a beteges gyermek egészséget. Hány ember lesz nyomorékká az ostoba nevelés révén? Sem szere, sem száma. Pedig mind erősebb, szívósabb idegekre, mind nagyobb munkaerőre van szükségünk, ha meg akarjuk állani helyünket abban a marakodásban, amelyet modern élet néven ismerünk és köteleltségserűen csodálunk. Már az iskola folytonosan többet és többet követel. Miképpen birkózzék meg a gyermek a reája váró föladattal, ha az ő ereje éppen olyan arányban fogy, amily arányban a föladat nő? Sehogyl Valamiképpen, jól-rosszul keresztül vergődik az iskolán, es mint fél-ember, testben lélekben kimerülten a szerencsés csillagzatra bizza, hogy zöldágra segítse. Ha nem sziveskedik megtenni ezt a szolgálatot a jó sors, akkor elzüllik, és végzi életét mint önmagával meghasonlott proletár. Ennek a szörnyű fordulatnak nem lehet a gyermek becézgetésével elejét, venni. Ez még inkább elpuhitja, a helyett, hogy megedzené. Az apa és az anya, amikor megcsinálják nevelő rendszerüket, kiváló helyet juttassanak abban a testgyakorlatnak, mert meg nem becsülhetik eléggé ennek jellemképző erejét.

Most is, amikor a gyermek és az ifju visszakerül az iskola padjára; azzal a kérdéssel fordulunk a szülőkhöz: miképpen töltötték a szabadságuk hónapjait a gondjaikra bízott fiuk és leányok? Ha szigoruan és pontosan megcsinálhatnók annak a ket és fél hónapnak az erő-mérlegét, attól tartok, az eredmény igen szomoruan ütne ki.

Hiszen az ugynevezett jó nevelés egyenesen kizárja annak lehetőségét, hogy a gyermek megerősödhessen. A papa meg a mama czifra ruhába öltöztetik és úgy parádéznak vele. Szépen kell viselkednie, taktusra lép, feszesen tartja magát, beleköttyog a nagyok társalgásába, és beteges affektáltsággal kerüli azokat a mulatságokat, amelyek korához illenének. Ilyen a modern gyermek chablonja, amelyben a modern szülőknek gyönyörűségük telik. Miképpen ereszkedhetnek le egy ilyen tiz-tizenkét éves gavallér vagy nagyvilági hölgy, hogy a homokban hemperegjen, hogy labdával egymást hátbaverje, hogy fára mászszék, hogy futkosson, ugráljon, birkózzék? Hiszen így egészen elparasztosodnék; ilyen hanczurozás közben szétbomolnék a gondosan megfésült haj, összepiszkolódna, sőt még el is szakadna a legujabb divatu "toilette" és ami fő, a mama meg a papa kénytelenek volnának szégyenelni magukat, hogy ilyen vásott gyermekeik vannak, akik a szabad ég alatt, az üde levegőben, a zöld pázsiton mulatoznak, a helyett, hogy böles megjegyzéseikkel füszerelnék a bámulásokra egybegyült társaság beszélgetését. Így eltelve a vakáció, természetesen nem valami nagy gyönyörűség indul az iskolába. Mindjárt kezdődik a panasz, hogy nem bírják a sok tanulást, amire a szülők azt mondják, hogy nem is kell megerőltetni a drága fejcskét, mert hiszen az olyan okos, hogy sok tanulás nélkül is le fogja főzni az egész világot. E helyett persze azt kellene mondanunk, hogy tanulni igen is kell, de a test és lélek felűditésére is kell időt hagyni. Azért minden lelkiismeretes szülőnek az volna föladata ilyenkor, hogy valami okos beosztást csináljon a gyermekei részére, amely kiegyeztetné az iskola követeléseit az egészség követeléseivel. Amíg az iskolai rendszert gyökeresen meg nem változtathatjuk, addig csináljunk kompromisszumot az iskola és az egészség között, mert elhanyagolnunk egyiket sem szabad. Ezért terheli nagy mulasztás bűne azokat a szülőket, akik megengedik, hogy elteljék a nyár és a nagy szünidő a nélkül, hogy gyermekeik ezeket a drága heteket egészségük megerősítésére használták volna. A nagy vakáció az erőgyűjtő saison a diákra nézve; ekkor mulassa ki magát a természet élén, testedző játékokkal s térjen vissza erősen, egészségesen az iskolába; így azután jó kedvvel fog hozzá a tanuláshoz és több foganatja is lesz, mintha »gigerliskedett« volna az alatt, amíg mások »hanczuroztak.« Ha végig nézzük a kis és nagy diákokon, valóban nem sok nyomát látjuk az okosan és élvezetesen eltöltött vakációnak. Szomorú tapasztalás bíz ez, de talán-talán majd csak utat tör az az áramlat, amelynek lassanként látni kezdjük biztató jeleit!

(Vége köv.)

Torna-kirándulások. A »Herkules« által indítványozott tanulói kirándulások eszméje egyre hódít. A r a d r ó l most a következőket írják: Az aradi lyezeumban szokásos ifjusági társas kirándulások f hó 11-ikén. vasárnap befejeztettek. Egy-más után 5 vasárnap tartottak ezen természetrajzi és tornakirándulások Lejtényi Sándor és Nagy Sándor tanárok vezetésével a következő sorrendben: Szeptember 13-ikán a kir. főgimnázium és állami főreáliskola V. és VI. osztálya Györökig vasuton s innen gyalog a Kecskésen keresztül a kladovai völgybe indult, hol harcz- és labdajátékkal töltötték el a napot. Szeptember 20-ikán a főgimnázium és főreáliskola VII. és VIII. osztálya ugyancsak Györökről a hegyeken keresztül a solymosi várromokhoz gyalogolt. Szeptember 27-ikén a tanítóképző intézet I., II., III., és IV. osztálya járta meg a Kecskést és a kladovai völgyet, míg az őszi kirándulások utolsó számaként október

11-ikén a gimnázium és reáliskola IV. osztálya tette meg a már említett utat, az egész napot érdekesebbnél érdekesebb játékokkal töltve el. Este gyönyörű erdőségen keresztül, vidám ének szóval Paulisra vonult be az ifjú gárda, hol az indóháznál az állomásfőnök és szeretetreméltó neje megvendégelték az ifjúságot. Hatalmas éljen zugott fel 50 torokból a derék főnökök ki az ifjuság nemes barátjaként mutatta be magát. Ezután a tanuló ifjuság az esti vonattal Aradra érkezett, kellemes emléket hozván magával a sikerült kirándulásból.

A temesvári torna-egylet választmánya hétfőn, f. hó 19-én d. u. fél 6 órakor a főreáliskola tornatermében ülést tart, mely alkalommal ki fogja tüzni az évi közgyűlés napját és meg fogja állapítani a gyűlés napirendjét.

A „szabadkai torna- és vivó egylet“ jelenlegi tisztviselői: Tóth Mór, elnök. Balogh Sándor, alelnök. Genthón Ferencz dr., titkár. Csorba Kázmér, pénztáros. Czappán József szertáros. Kerényi Samu dr., ügyész Hubay Miklós dr., orvos. Választmányi tagok: Balázs Árpád, Darvassy Ferencz Ernyei Pál, dr. Hórai, Horánszky István, Kerekes Géza, Kéri Miklós dr., Lähné Vilmos, Morvai Lajos, Pókai Elek, Rázsó Gyula, Szabó Károly, Vincze Miklós, Számvizsgáló bizottság tagjai: Lengyel Antal Mandelló Vilmos Perényi János Választott bíróság tagjai: Ujfaluassy Sándor Hajdu Sándor Nagy Ödön.

A budapesti lawn-tennis-egylet.

„Ha a fővárosi „Lawn Tennis egylet“ női bajnoki viadalát végig akarja élvezni? — jöjjön oda!“ kiáltá a Stefánia-uton könnyű fogatáról Zichy Béla gróf.

Örömmel ugrottam fel a rokonszenves fiatal grófhhoz. „Alice grófnő, Balaton-Füred országos bajnoknője is nevezett?“ volt első kérdésem.

„Alice grófnő kitűnő conditióban megy a második bajnoki küzdelem elé is; de hatalmas ellenfelei lesznek Hanna nővére, Ráday Irma és Lónyay Margit grófnők; siessünk, hogy a küzdőnők sorshuzásánál is jelenlegessünk.

Mire a versenytér aszfalt „Tennis-Groundjára“ kirobogtunk, a verőfény már a legelegánsabb társaság felett ragyogott; e második versenypálya nagy tribune-jén voltak: gróf Szapáry Gyuláné Ilma leányával, gróf Károlyi Alajosné Nardine és Zsófia leányával, gróf Károlyi Viktorné, gróf Károlyi Irina, gróf Károlyi Istvánné,

Melinda leányával, gróf Dessewffy Aurélné, Rolla és Ilona leányaival, gróf Forgách Józsefné leányaival, Vécsey Józsefné leányaival, Földváry Miklósné, Valéria leányával, Erdődy grófné, gróf Zay Miklósné, gróf Csekonics Jánosné, gróf Csáky Kálmánné leányaival, gróf Zichy Gézáné leányaival, gróf Bethlen Andrásné — ifj. gróf Keglevich Béláné, gróf Lónyay Béláné, Margit leányával, Beniczky Ferencz Agatha leányával, Beniczky Mártha és Margit úrnők, Salamon úrnők, Rádai Irma grófnő, Zichy Marietta grófnő, Pejacsevich Tinka és Jolan grófnők, Vigh Jánosné leányaival A fővárost Lawn-Tennis egylet férfi tagjai közül nagy érdeklődéssel várták a bajnoki küzdelem kezdetét: Széchenyi Béla gróf egyleti elnök — a legkitűnőbb labdázó — Révay Simon báró, Zichy István gróf, Pálffy gróf, Gkha herceg román consul, Blaskovich Elemér, Vay Ádám gróf, Károlyi Lajos gróf, Beniczky Ferencz, Gyömréy Aurel, Alten báró és Schell báró testvérek.

Az egyszerű győzelemhez kötött bajnoki küzdelem

tiszteletdíját egy 100 frt értékű párisi szürke marabou egyező képezte, sőtét teknőczhéj fogantyúval.

Blaskovich Elemérrel a »buffet« mellől gyönyörködtünk Széchenyi Alice, Széchenyi Hanna, Ráday Irma, és Lónyay Margit grófnők festői felvonulásán, (világos könnyű sport toilletekben, nyári sárga bergsteigerekkel).

A bírói jegyzőkönyv — — — (umpire's score sheet, Match between — — — 1891.) szerint a sorshuzás az első »set«-be — (vetélkedés), Alice és Margit grófnőket helyezte ellenfelekül.

Széles, könnyű labda-ütővel és fogóval kezében csodás nyugalommal várta Balaton-Füred bajnoknője ideges ellenfelének gyors, de nem elég sima (resant) szervózásait; hat játszmából hármát nyervén.

A második játszmában Hanna és Margit grófnők kerültek szembe egymással; minden pihenés nélkül indult meg a hálókertésen keresztüli labda bombardement; Hanna grófné 6 = 3 elleni irányban könnyen győzött.

A 3-ik vetélkedésben Hanna grófnőnek Ráday Irma grófnővel kellett megküzdeni, győzött 6 : 2 elleni irányban.

A 4-ik »Set«-ben ugyanők, melyben Ráday grófnő szerencsés repostjaival 6 : 2 elleni arányban leverte fáradtnak látszott ellenfelét; de Hanna grófnőtől ez csak genialis harczi csel volt, hogy az 5-ik »set«-ben ismét 3 »gammal« biztosan győzzön.

A 6. és 7-ik bajnoki döntő küzdelmeket a két főgyőztes nővéreknek kellett végig küzdeni.

Az eredmény fölött senki sem kételkedett.

Alice grófnő 4 évi praxisa, classicus nyugalma, biztos szemmértéke mellett — az 5 játszma alatt különben is kifáradt nővérenek — nyerni nem lehetett; Hanna grófnő a 6-ik »set«-ben csak két játszmát nyert, a 6-ikben — Alice grófnő fel hagyta menni 5-ig, hogy éppen a legutolsó »gam«-ballal »a hogy akart« úgy nyerjen.

A bájos kis grófnő második fényes bajnoknői, győzelméhez sietett mindenkit gratulálni.

Alice grófnő »Garde«-ja, szervózása direct és vizsgás fogásu repostjai, ugró- és futó mozgatai mind aethetikaig mintaszépek és correctek!

A ki Széchenyi Alice grófnőt és játékát szerencsés ismerni, annál lehetetlen, hogy a »Lawn-Tennis« sportját is meg ne szeresse, mely hivatva van a női testi nevelést, határozott jellemet, könnyedséget, és elegans nyugodt modort leányainknál mentől szélesebb társadalmi körökben terjeszteni és biztosítani.

A bajnoki viadal befejeztével a főrangú társaság »en plainair« jókedvű theázáshoz fogott. Az elnök eközben kihirdette a »Handicap« verseny nevezéseinek eredményét. (Díjak 100 frt értékben arany fogantyús napernyő és arany sőtartó).

Rövid pihenő után 8 csoportban megkezdődött a 2 napi campagne, — egy »set«-ben 2—2 ellen. E változatos és izgalgó játékokban részt vettek:

Beniczky Agatha, Beniczky Margit, Lónyay Margit grófnő, Beniczky Mártha, Ráday Irma grófnő, Széchenyi Hanna grófnő, Károlyi Nandin, grófnő, Csáky Lóra grófnő, Károlyi Zsófia grófnő, Végh Ilona, Csáky Natália grófnő, Károlyi Melinda grófnő, Földváry Valéria és Dessewffy Rolla grófnő.

Beniczky Agatha és Beniczky Margit együttes szép győzelmével végződött a döntő küzdelem.

Ez mind csak egy ragyog.

Az angol lawn-tennist rendkívüli hosszúságáért, szépségénél, kecsességénél fogva játszották már az egész világon, s olcsósága, egyszerűsége föltötte alkalmas és hozzáférhetővé teszi mindenkire — csak nálunk képezi

ez még az arisztokraták kizárólagosságát. Miért? És meddig? E kérdések önként tolnak elő. Polgári köreink ősdi telfogással, még sok helyütt illetlennek találják a sportot, pedig az lesz a legjobb, legszebb idő, amikor a Margitszigeten, a Svábhegyen, a Városligetben, s minden nyilvános helyein Magyarország nagy- és kis városainak lesznek nyilvános lawn-tennis-groundok, játszóhelyek, s a testedző, nemes szép játékot játszani fogja mindenki, minf Angliában. röstelkedés nélkül, s azok iránt érdeklődni fog mindenki, kivétel nélkül.

Poroszolt Gyula.

A magyar athletikai club őszi viadala.

Budapest, okt. 18.

Szép őszi napon tartotta a magyar athletikai club őszi viadalát. Az Orczy-kert napfényben úszott s a közönség csak úgy sereglett kifelé, hogy megbámulhassák az athléták kitartását és valóban szép mutatványait. Elegáns hölgyek foglalták el az ülőhelyeket, s a versenypálya körül nagy embertömeg várta a versenyek megkezdését, a melyek, dicséretökre legyen mondva az athlétáknak, teljesen kielégítőek voltak. Az athletikai club működése elé — úgy látszik — fokozott érdeklődéssel néz a közönség, legalább arra mutat az, hogy e versenyek közönsége sokkal nagyobb volt, mint az előző éveké. A versenybírók »agja« voltak: gróf Ezterházy Nándor, dr. Gerenday György, Asbóth Jenő, dr. Fittler Dezső, dr. Dáni Vilmos, dr. Krasznay Ferencz, dr. Székely György. A versenyeket Halász Zsiga művezető rendezte, a ki derekasan felelt meg e feladatának. Pont fel kettőkor pisztolylövés adott jelt a versenyek kezdésére, a melynek lefolyása a következő volt:

I. A 200 méter távolságu juniorok versenyében részt vettek Édeskuty Lajos, Jankó Béla, Lakner Aurél, Menyháth Dezső, Temple Rezső, Villányi Károly. Első lett Temple Rezső; jutalma bronz érem.

II. A 10 ccentiméter magasságu deszkáról történt távugrásnál résztvettek: Danhoffer Szilárd és Réthy Pál. Első lett: Réthy Pál.

III. A síkfutásban (távolság 100 méter) részt vettek: Beszedits Iván, Szokoly Lajos, Villányi Károly. Első lett: Szokoly Lajos.

IV. A súlydobás versenyben részt vettek: Besenyei Dániel, Csölder Aurél, Dáni Nándor, Szokoly Alajos. Győztes lett: Dáni Nándor.

V. A bajnoki síkversenyben (távolság: 801.5 méter, ipő 2 perc 10 másodperc) részt vettek: Balogh Hugó, Réthy Pál, Sajtos Samu, Szokoly Lajos. Első lett: Réthy Pál.

VI. A juniorok kerékpárversenyében (távolság 1000 méter) részt vettek: Christian József, ifj. Édeskuty Lajos, Nagy Sándor. Első lett: Nagy Sándor.

VII. az 50 klgr. súlyemelésben részt vettek: Besenyei Dániel, Schwartzmayer Lajos, Tóth Endre. Legtöbbit emelt: Schwartzmayer Lajos.

VIII. a 402.5 méter távolságu akadályfutásban részt vette: Szokoly Alajos, Tatich Péter, Temple Rezső. Első lett: Szokoly Alajos.

IX. A 300 méter távolságu tételony kerékpár versenyben résztvettek: Balogh Hugó, Dáni Nándor, Ehrlich József, Grunwald Mór, Holló Lajos, Minich Aurél. Első lett: Balogh Hugó.

X. Az 1000 méter távolságu gátversenyben résztvettek: Jankó Béla, Minich Jenő, Réthy Pál, Temple Rezső. Első lett: Réthy Pál.

XI. Végül a vigaszversenyben Sajtos Samu vitte el a díjat.

A kolozsvári atletikai club versenye.

Kolozsvár, okt. 5.

A K. A. C. őszi versenyeit tegnap tartotta meg saját gyakorló és verseny-pályáján.

A club ezen versenyét fennállása óta először rendezte belépő díj nélkül. Nagyszámu és intelligens közönség érdeklődött iránta. Különösen a tanuló ifjuság és a hölgyek, az athleták, e mindig lelkes pártfogói voltak szép számmal képviselve.

A versenybíróság a következőkép alakult meg:

Elnök: Girsik János v. tag, miniszteri oszt. tanácsos. Kőváry Mihály club alelnök, Schreiber Róbert nyug. pénzügyi tanácsos bírák. Lucán Aladár termérő és igazgató. Dr. Veress Lajos orvos. Illing Sándor versenyrendező és időmérő, Gidró Gergely, indító, Farkas Sándor.

I.

Az egyórai bajnoki versenyjárásnál Farkas Sándor bajnok jelöltséget és ezüst érmet, Marselek Ferencz ezüst, Kiss Ferencz, Sándor Balázs és Klatrobecz Géza pedig bronz-érmet nyertek.

100 méteres síkverseny: Ember István ezüstérmet 12 mp. alatt és Boér Gábor bronz-érmet 12 egyötöd mp. alatt futván be a pályát. — Első eset, hogy a 100 méternél az ezüst-érem kiadatott.

Súlydobás távolba. Török Zoltán bronz-érem

Távolugrás. Miután a versenyzők közül a kitűzött 550 cm. távot egyik sem ugorta át. A díj nem adatott ki.

Legnagyobb ugrás. Pecsenye Dezső 5 28 cm. Ember István 5.21 cm. Dicséret.

Magas ugrás. A versenyzők valamennyien szépen ugrottak. Első és másodikat 1.25 cm-ert elérvén, ezüst és bronzéremmel jutalmazták. Boér Gábor ezüst, 265 cm. ugrás, N. Fekete Béla 165 cm. ugrással bronz, Török Zoltán 160 cm. ugrással, dicséret.

Bajnoki Akadémia-verseny: Fehrentheil Henrik 2 p. 41 négyötöd mp. alatt futván be a pályát, ezüst érmet és bajnokjelöltséget nyert. Ember István 3 perc 26 mp. alatt bronz-érmet.

A Kerékpár-verseny jelentkezők hiányában elmaradt.

A verseny végeztével Girsik János vb elnök igen szép beszédet tartott a nagyszámu közönséghez, megköszönvén a versenyek iránti érdeklődését és a klub-tagokhoz, különösen kiemelvén, hogy az ideai versenyek eredmény tekintetében igen szépen sikerültek. A futásnál az idén érettek el először a kitűzött recordok.

Este társas összejövetel volt a Nemzeti szálló külön éttermében, hol a verseny eredmények kihirdetettek és a díjak kiosztattak.

II.

Kolozsvár, okt. 12.

A kolozsvár-vidéki országon a 120 kilométeres velociped- és gyalog versenyek e hó 9 ikén folytak le. A kerékpár versenyben Dunky Ferencz érkezett elsőnek be. A pályát 9 óra 3 perc alatt tette meg. Verseny közben kiűnt, hogy a kijelölt pálya nem 120 hanem tényleg egy-százharminckét kilométer. És így az indulástól a beérkezésig számítva egy km-ert, átlag 4 perc 7 mperc alatt tett meg. Szemben ezzel az eredményével, a 120 kmtr. országúti pályán Kolozsvár-Nagyvárad között a múlt évben a következő kilométer átlag értett el. 1. Philipovich E. 3 p. 40 mp. 2. Borbély György 4 p. 18 mp. 3. Rimanóczy 4 p. 27 mp. 4. És így tekintve, hogy a távolság tényleg nagyobb volt, mint a mennyire Dunky készült, 4 p. 7 mp. km-terenkénti eredménye nagyon megközelíti a tavalyi első beérkező eredményét.

A gyalogversenyzők közül Kiss Ferencz 4 óra 23 perczkor (Zóna-idő) érkezett be.

Magyar királyi szab.

úszó és mentő öltözékre

ZADÁK ALAJOS

kereskedő

Budapest, IV. Kecskeméti-utca 13 sz.

—*—

Specialis raktárt tart. Tengeri utazások, balatoni- és minden nagyobb uszó kirándulásoknál, vízi munkálatok- és az életmentéseknél nem uszók is teljes biztonsággal használhatják.

Az angol és hollandi mentő eszközökkel történt összehasonlítás és szigorú kipróbálása után

a „Budapesti önkéntes mentő-egyesület“

a

„Budapesti tűzoltó“

és több sport-egyesület a Zadák-tele uszó- és mentő öltözéket a legkitűnőbbnek találták.

Az öltözék leírását, valamint árjegyzéket kívánatra a feltaláló ingyen küld.

Fischer Győző

városligeti

testegyesítő és vizgyógyintézet

(ezelőtt Dr. Fischhof vizgyógyintézete)

Budapest, Városliget, Hermina-út 1525.

I. Testegyesítés-Hessing módszere szerint történik.

Az intézet kitüntetését nyert az 1889 évi orsz. kisednevelési kiállítás alkalmával a „Hessing“ gyógymód meghonosításáért.

II. Vizgyógymód, dr. Fischhof rendszere szerint alkalmaztatik.

Felvételnek bennlakó és bejáró betegek.

Tramway, Omnibusz, Telefon

Programm bérmentve. Jutányos árak !!!

A „HERKULES” mulattató melléklete.

PIHENŐ

A „HERKULES” előfizetési ára a „PIHENŐ” mulattató melléklettel együtt negyedévre 1 frt, félévre 2 frt, egész évre 4 frt. A „Pihenő”-re külön előfizetni nem lehet. Előfizetések és hirdetések a „Herkules” kiadó hivatalába (Budapest VIII., Rök Szilárd-utca 4.) küldendők.

Hegedüs István.

(Arczképpel.)

Az Abel Jenő halálával megüresedett klasszika-filológiai tanszéket a budapesti egyetemen Hegedüs István dr. kolozsvári egyetemi tanárral töltötte be a kultuszminiszter ajánlatára a király Gr. Csáky Albin minisztert szerencsés érzéke ezuttal sem hagyta jelöltjének megválasztásával cserben; Hegedüs István, kinek alapos tudása, nagy irodalmi műveltsége és hazafisága régtől fogva általánosan ismeretes, különösen méltó arra, hogy a budapesti egyetem e diszes professzori székét betöltse.

Hegedüs István 1848. szeptember 7-én született Kolozsvárott. Atyja, Hegedüs Sándor ügyvéd volt, anyja pedig, ki maig is él, Váradi Anna. A forradalom után, mikor a törvénykezés nyelvenémetlön s a régi magyar törvények helyébe osztrák perrendtartás és osztrák igazságügyminiszteri rendeletek léptek, az öreg Hegedüs Sándor is anyyiba hagyá az ügyvédi praxist és egy mezősegi falucskába vonult, hol mint gazda tisztán családjának és gyermekei neveltetésének élt.

A két nagyobbik fiu: Sándor, a mostani képviselő és István, mihelyt a tanulási kort elérték, a kolozsvári református kollégiumba került. Itt végezte Hegedüs István elemi és gimnaziumi tanulmányait s 1866-ban ugyanitt tévé le az érettségi vizsgát is. Ehhez az esztendőhöz

egy szomorú emléke is fűződik, a menyinyben ekkor veszté el édes atyját s az árván maradt meglehetősen nagyszámú család fentartásának terhei s a kiskorú gyermekek neveltetésének gondja

Hegedüs István.

az édes anyja és a két nagyobbik fiu között oszlottak meg. Hü tanácsadót, őszinte jóbarátot és igazi gyámot kaptak a megpróbáltatás és szomorú éveiben

a kolozsvári ref. kollégium híres történelmi tanára: Sámi Lászlóban. A Hegedüs fiuk soha sem is feledék el, hogy mivel tartoztak Sáminak s halála után összegyűjtötték szétszórva megjelent értekezéseit és munkáit s együtt adták ki.

A gimnaziumi tanulmányokat elvégezván, Hegedüs István a budapesti református theologiai akadémia növendéke lett. Innen előbb a berlini, később pedig a lipcsei egyetemre ment s időközben beutazván Németország nevezetesebb városait is, 1872-ben újból szülővárosába került, hogy annak az intézetnek, a melyben neveltetését nyeré, tanára legyen. Ekkor halt meg ugyanis Fekete Mihály és az ő helyére egyhangulag Hegedüs Istvánt hívták meg a klasszika-filológia egyik tanszékére, egyelőre segéd-tanári minőségben. 1873-ban azonban már rendes tanár lett; 1881-ben pedig a kollégium igazgatója. 1886-ban habilitáltatja magát a kolozsvári tud. egyetemen az esztétikából; a következő tanévben pedig ugyanazon egyetemre neveztetik ki mint a klasszika-filológia nyilván. rendes tanára. E minőségben működött a jelen évig, a midőn a Felség 1890. decz. 29-én kelt elhatározása az ország legelső egyetemére rendelé, hol e tanév szeptemberében előadásait már meg is kezdette.

Hegedüs, mint a klasszika-filológia tanára, sohasem kötötte magát a chablonhoz és egyetemeinken azon irány képviselője, a mely a valódi klasszikai

szellemet, a költői művek esztétikai értékét és szépségeit, a kort jellemző vonásokat és gondolatokat kutatja a szikladt grammatikai definíciók helyett.

Erről tanuskodnak munkái is, a melyekről szintén helyén való lesz ez alkalommal megemlékeznünk. Különös előszeretettel kereste föl, Hegedüs a világirodalomból mindazt a mi fennebb vázolt irányával és lelke hajlamaival megegyezett. Így összehasonlítá az Euripides „Iphigeniá“-ját a Goethe-ével s erről írt magvas értekezését a Kisfaludy-társaságban olvasták föl. A Goethe „Iphigenia“-ját le is fordította; valamint „Hermann és Dorothea“-t is, a mely utóbbi annak idején sok vitára adott okot, mivel Hegedüs a merev hexameterek helyett a magyar irodalomban sokkal otthonosabb alexandrinusokat használá. Ezenkívül lefordította Goethe „Westöstlicher-Divan“-ját; Schillertől „Wallenstein“-t; Aeschylus Euménidáit; Grillparzer „Medea“-ját; Pindaros ódáiból többet — s összehasonlítá egy tanulmányban a Plautus „Trinummus“-át a Lessing „Schatz“-ával. A tanulmányok közé sorozható azon 31 tárcza is, a melyeket Rogeard és Saissy Amade francia irodalmi felolvasásairól írt. Nagyobb értekezései még: Arany „Katalinja“-ja és a Majláth gróf elbeszélései; Arany „Aristophanes“-éről; Tacitusról; Quinet „Prometheus“-a; Shelley, Goethe és Byron „Prometheus“-a; Aristophanes és az attikai szellem; A halhatatlanság kérdése a klasszikus irodalomban; A görög hazaszeretet; A testvérgyűlölség tragikuma Aeschylusnál, Euripidesnél és Schillernél; A tragikum kérdése és a görög tragikusok; Aeschylus „Perzsák“ című drámája; Bánk bán tragikuma stb.

Egy egészen más iránya a Hegedüs működésének a költői és szépirodalmi. 1882-ben egy kötet költemény jelent meg tőle s azóta is mindjárt-mindjárt találkozhatunk költeményeivel legnevezetesebb lapjainkban. A kolozsvári nemzeti színházban két drámai művet is előadtak tőle; az egyik a „Költő leánya“ című, a másik pedig az „Éjféli párbaj“.

Ezenkívül a Kolozsvártt megjelenő „Petőfi Múzeum“-ban „Petőfi latinul“ címmel 11 válogatott költeményt fordított latinra a nagy költő legszebb műveiből. Írt még számtalan vezércziket, apróbb tárczát, premierekről színi bírálatokat, könyvismertetéseket; szerkesztette egy ideig a „Család és Iskola“ című népnevelési szakközlönyt s főmunkatársa volt az „Élet és Irodalom“ cz. szépirodalmi lapnak, a melyben saját neve és Bayard álnév alatt 30-40 költeményt és cikket közölt.

Mióta az egyetemen van, Pindaros, Lucretius, Aeschylus, Aristophanes, Terentius és Aristoteles műveit választá előadásá tárgyainak. Foglalkozott összehasonlító mythológiával és ezért megtanulta a szanszkrit nyelvet, legújában

pedig az új görögöt. Jelenleg elkészült Thukidides válogatott részeinek fordításával s a klasszika-filológia enciklopédiájának hermeneutikai részével, a melyet a filológia társaságban mutatott be.

E nagymérvű munkásságon kívül Hegedüsnek ideje maradt arra is, hogy a társadalmi élet minden mozgalmában részt vegyen. Alig eshetett meg ünnepe, felolvasás, gyűlés stb. Kolozsvártt, hogy Hegedüs mint felolvasó, előadó, jegyző vagy választmányi tag ne szerepeljen benne. Így nagy része volt a „Mátyás-ünnep“ létesítésében s egyik mozgatója a Mátyás-szobor felállítására érdekében Kolozsvártt alakult bizottságnak.

Titkára volt az Iparfejlesztő egyletnek és a múzeum-egylet bölcsészeti-, nyelv-, és történettudományi szakosztályának, a melynek „Értékesítő“-jét is szerkesztette. Egyik legmunkásabb tagja az Erd. Irodalmi Társaságnak; a kolozsvári egyház algondnoka stb. stb.

Hegedüs még csak most van az igazi munkabíró férfikorban s a budapesti egyetem buzgó, lelkes és tehetséges erőt nyer benne. De hisszük, hogy nyer a magyar tudományosság is, mert a közélet a fővárosban nem fogja úgy igénybe venni, mint Kolozsvártt, a hol — a viszonyok következtében kifejlődött nagymérvű társadalmi akciók miatt — senki sem nélkülözhető.

Csernáttoni Gyula.

A nagy talány.

Meghiitt, bizalmas suttogás közt
Sok szép leány volt már velem
S én tőlük sorra kérdezém:
„Boldogit-e a szerelem?“

Volt, aki mélyen hallgatott,
Egyik sobajt, más meg nevet;
Nem tudhatám: a furcsa kérdést
Vagy a ki tette, engemet.

Mig egyszer aztán — mondjam-e hol?
Ismertem egy pajkos leányt,
Nem kértem én, nem mondta ő sem,
Csak megfejtők a nagy talányt.

Rózsák közt volt a pásztor-óra,
Felhők mögött bujkált a hold,
Mig ajkunk vágygyal, szenvedélylyel
Egy édes csókban összeforrt.

Mondjam tovább?... Nos, megteszem; de
Titkunkat jól szivedbe vésd:
Azóta játszuk nagy sikerrel
E szép, e bájos jelenést.

A rózsza hervadt, hold megújúlt,
Elszálltak rég a fellegek,
Mind azt beszélték: csak szeress
S az üdvök-üdvét fölleled!

Nagy Lajos.

A hegyek közt.

Ott a falu feletti kopár, törmelékes hegyoldalon legeltette Dumitru évek óta az ő kecskéit és juhait. Tulajdonképen a falubeli gazdák kecskéi és juhái voltak az ő gondjaira bízva, de úgy hozzájuk szokott, úgy szerette őket, hogy el sem tudott volna nélkülök élni, jól ismerte mindegyiket, még az erkölcsüket is kitanulta: melyik a szelid és melyik a verekedő, melyik a virgoncz és melyik a komoly. Órákig elbeszélgetett velük, mintha csak értenék szavát. A déli pihenő alatt előveszi kis furulyáját, s elfújja rajta azokat a bús oláh nótákat olyan érzéssel, mintha szívét öntené a dallamba és olyan büszke a csendes kérődzéssel köréje települt hallgatóságra, akár csak egy zongoravirtuóz az őt élénken tapsoló műértő közönségre.

Dumitru már kora gyermeksege óta jár a kecskenyáj nyomában. Eleinte atyjának, a vén Lnpusnak volt bojtárja, de mikor az öreget vagy tizenkét év előtt beléttették a gyalulatlan fenyőfakoporsóba, s a gyászdal éneke és apósa könyörgése mellett behantolták a falu feletti dombon levő temetőbe, azóta Dumitru egyedül őrzi a nyáját, s úgy vigyáz reá, mint a szemefényére. Meg is őrízte eddig minden bajtól; a farkas egyet sem vitt el, egy sem tévelyedett meg, csak az elmúlt tavaszon zuhant le a sánta molnár kecskéje a kiálló sziklaoromról; összetörve, holtan vitte haza Dumitru. Meg is siratta. Pedig a kecske maga volt oka vesztének: mindenáron le akarta rágni a zöldelő bokrot a sziklaélen, hiába terelte vissza egypárszor, utóljára is csak felkapaszkodott. Előre tudta azt különben Dumitru, hogy ez lesz a vége, mert ez volt a legengedetlenebb kecskéje. De azért még is megsiratta.

A Dumitru egész világa az ő kecskenyája volt; ezt tudta őrzeni, gondozni, ápolni; a betegjét gyógyította mindenféle füvel, gyökérrel; a melyik megsérült, azt is lábraállította. Iskolába nem járt soha, az írott betűt nem ismeri; minek is neki? A kecskéi sem tanultak írást és mégis milyen vidámak, milyen boldogok. Ő is olyan mint a kecskéi. Mint azok, ő sem veszi fel az időjárás viszontagságait. Egykedvűen túrta a júliusi nap forróságát és a novemberi csipős szél hidegét; a zápor elől meghúzódott a sziklanyílásba és ha felhőszakadás dagasztotta meg a hegyi patakot, haza sem ment, hanem ott tőltötte az éjet kecskéivel együtt.

Újabb időben mégis, mintha valami változáson ment volna át a Dumitru kedélye. Gyakrabban ült fel a magas, sziklaoromra s órákig nézegette a falut, nézte különösen azt az utolsó kis zselő lérházat, a melyben lakott Ravéka az a beteges öreg anyjával. Dumitru azon vette magát észre, hogy Ravéka kezdi

kiszorítani a kecskéket szívéből és fejéből. És miért ne? Ravéka karcsu volt, mint az őz; nagy fekete szemei jól illettek halvány arczához, melyet gazdag, színfekete haj körített. É Dumitru? Hát ő olyan huszonhárom év körüli vékony, vézna legényke volt, rokonszenves arczczal, szelid szemekkel; hosszú szőke haja göndör fürtökben gyűrűzött vállaira a báránybőr kucsma alól. Ugy ünneplő ruhában a falu szebb legényei közé lehetett volna számítani, de nem volt ünneplője; hiszen neki vasárnapja sem volt; legnagyobb ünnepken is ott bódorgott nyájával a hegyoldalon, hova ritkán hozta el a szél a harangszót, csak ebből tudta, hogy más ember ilyenkor templomban van. A tánczolók közé sem keveredett soha, csak úgy az ajtóból nézte estenden a mások vig mulatságát. Nagyon elszokott már az emberektől, nem is kívánczozott közejük. Ott szokott áldogálni Ravéka is, ki szintén csak távolról nézte a mulatságot; szegény leány volt, senki sem vitte a tánczba.

Talán ezért tetszett meg ez a leány Dumitrunak; ez is olyan egyedül áll, mint ő, olyan hallgatag és csendes és éppen olyan szegény, mint ő, jól fog-nak illeni egymáshoz.

Kieszelte szépen, hogy a karácsonyi böjt után, mikor vastag hó borítja a hegyoldalt s nem lehet kihajtani a nyájakat, összeesketi őket a pópa és Ravéka felesége lesz neki: összefognak menni lakni és Ravéka főzi a puliszkáját, mennyivel jobban fog ez izleni a mostaninál, melyet anyja készít számára. Az ingét is szebben fogja kivaranni a felesége, mint az anyja.

Napokon, heteken át szötte a szép terveket, rajzolta a kedves képeket: milyen lesz az élet, ha Ravéka lesz majd a felesége. S mikor estenden haza terelte nyáját, s az utolsó kecskével is beszámolt a kicsi zsellérkunyhóban, melynek ajtajában várta őt az a leány, kiről éjjel-nappal álmodott: akkor nem ment haza, hanem ott maradt s elbeszélte Ravékának a mit álmodott, a mit gondolt: ma ezt, holnap amazt, de mindegyiknek csak egy volt az értelme: milyen jó dolog lesz az, ha Ravéka lesz az ő felesége. Ez pedig nagy bámuló szemekkel hallgatta az egyszerre beszédessé vált legényt, legföllebb csak azt hagyta rá, hogy bizony jó lesz az!

Dumitru mindinkább belemelegedett a beszédbe; sokszor csak az éjfélt vetette haza. Ravéka nem marasztotta, ha menni akart, nem küldte, ha sokáig maradt; egykedvűen hallgatta beszédét, legföllebb csak annyit mondott, hogy bizony jó lesz az.

* * *

Ez alatt telt az idő; a hosszú nyári napok kezdtek rövidülni; ért a kukorica és fonnyadt a kolompér szára; a patak vizét is hűvösebbnek érezte

Dumitru, mikor reggelenként átázott rajta a hegyoldal felé, melynek kiaszott legelője ugyancsak sovány táplálékot nyújtott a kecskének. Nem sokat tördött ezzel Dumitru; annyszor látta ő az évszakok váltakozását, hogy a mostanit is közönyösen nézte volna, ha nincs a háttérben karácsony, mely minden muló nappal közelebb jött, közelebb hozta az ő boldogságát.

Vajjon közelebb hozta-e?

A nyár folyama alatt sok minden megváltozott a faluban; Ravéka nem várt többé a kecskepásztorra a zsellérház előtt; mindig sietős dolga volt, ha futólag találkozott vele; enyelgését nem viszonzta, nem is tűrte, a szép beszédet sem hallgatta végig. Dumitru ez nem is aggasztotta. Ravéka szegény leány, két keze munkája után él, nem ér reá az estét vele eltölteni.

Meg volt nyugodva, mert nem tudta, a mit az emberek mind tudtak a faluban, hogy az urfi, a jegyzőnek ujonnan választott segédje szemet vetett a szép Ravékára, ki az urfiért tuladott szegény Dumitrun. Mindezeket nem tudta, s ezért volt megnyugodva.

De mikor egy szép augusztusi délután a vén Mária, a vén javasasszony burjánokat gyűjtögetve feljött hozzá, a sziklaormon merengőhöz és szóbeszéd-közben elmondta az urfi dolgát Ravékával, hej, de elborult a Dumitru lelke.

Egyszerre sötét lett körülötte a világ, még a nézése is úgy elsötétült, hogy a vén Mária jónak látta eloldalogni.

Aznap korábban hajtotta haza a nyáját és mint mindig, most is egyenesen a zsellérkunyhó felé tartott. Ravékát ugyan nem találta otthon, de el volt határozva hazajövetelét bevárni. Ott ügyelgett a ház körül sötét gondolataival tépelődve, s már öreg éjszaka volt, mikor Ravéka haza felé tartott. Dumitru eléje állott, nem tett neki szemrehányásokat, nem is tudakolta, honnét jön ily későn, csak azt kérdezte, hogy tudja-e Ravéka, hogy az ő esküvőjük karácsony után lesz? A választ már csak úgy félálomban hallotta: hogy ők nem valók egymáshoz, mindketten nagyon szegények. Verje ki őt Dumitru a fejéből s keressen más leányt, kap a faluban különbet is nálánál.

Dumitru csak azon vette magát észre, hogy egyedül áll a sötét éjszakában. Haza támo lygott, kemény fekhelyére vetette magát, hol megeredtek könyei és ő, ki atyját is száraz szemmel kísérte ki a temetőbe, most zokogott keservesen. De hajnalban azért csak kihajtotta kecskéit; felült a sziklaoromra és le nem vette szemét a zsellérházról, melyben Ravéka lakott. Ugy fájt valami ott a szive körül, ha arra a házikóra nézett és még sem tudta róla szemét levenni.

* *

A vihar kitombolta magát, a nehézsötétfelhők elhúzódtak, az ég ismét nyájasan mosolygott, csak a hegyi patak hömpölygött alá haragos zugással, magasra locscsantva izapos, sárga hullámain. De a víz is apadóban volt, mikor Dumitru haza felé indult nyájával. Épen partra akart szállani, midőn az átkelő alatt a vízbe hajló égerfa gyökerei közt valami fehérret lát ringani. Már csak megnézi, mi az. Megnézte és ráismert Ravékára, kinek szétbomlott fekete haja beleakadt a gyökérzetbe, holt testét pedig ott ringatták a tovasikló hullámok. Dumitru meredten nézte a szeretett leány alakját; szívében egy perczre elmúlt a fájdalom, hogy azután tizszeres erővel törjön ki. Gondosan kibontotta a haját a gyökérzet közül; lemosta az összetört arczról a vért és izapot és a partra fektette a drága halottat. Azután körülhordozta vérben forgó szemeit s gyors léptekkel rohant a falu felé.

Az urfi éppen magányos vacsoráját költé el, midőn Dumitru, mint a liaragos vihar rontott szobájába, s egy pillanat alatt torkába dőfte hosszú kését. Egy ideig nézte a csábító halálküzdelmét, azután egész nyugodtan visszavert a patak partjára; ott leült a Ravéka holt teste mellé és beszélt neki sok mindent, úgy mint nyár elején, mikor a csukott szemek merengően néztek rá, mikor a néma ajkak azt mondogatták, hogy jó lesz.

Itt találtak rá a csendőrök, kiket minden ellenkezés nélkül követett.

✱ ✱ ✱

Pár hónap múlva összeültek a törvénytudó urak és Leszkucz Dumitru a luj Lupu-t a büntető törvénykönyv 279. §-a szerint minősített szándékos emberölésben mondták ki bűnösnek, s tekintve vádlott büntelen előéletét és egyéb enyhítő körülményeket, öt tíz évi fegyházra ítélték.

Kun Róbert.

Távol vagyok . . .

Távol vagyok tőled, jó anyám!
 Oh e távollét fáj nekem nagyon...
 Csak most tudom: mily kínzó gyötrelem,
 Hogy nem csúngphetek áldott kebleden,
 S szent kezeidet nem csókolhatom.

Tudom, hogy most is gyakran könybe vész
Reám gondolva — örködő szemed ;
S ha jó a rég várt csendes alkonyat,
A mely fiadnak enyhe nyugtot ad,
Elküldöm hozzád fáradt lelkemet.

Te átölelsz és karjaidba zárasz,
S megcsendül újra jóságos szavad;
De nem soká tart, jó az ébredés,
Ez a kegyetlen, ez a zsarnok, és
Szétdúlja újra boldogságomat.

Morócz Jenő.

Angyalka.

Angyalkának hívták mindenütt: a faluban, az országon, még a közel fekvő városban is. Mert mikor végig járt a falun, karján czipelve pelyhes libáscskáit, kiállt az utcára az egész falu. Piros kendőt kötött fekete fürteire, illatos rózsát tűzött pihegő keblére és kis faczipője végigkopogott az utca göröngyös útján. Majd be-benézett minden házba, kinek van szüksége az ő libáscskáira, kire bizhatja nyugodt lélekkel fejlődő kis jószágait. Csakis jószívű embereknek adta el őket. Hiába kérte tekintetes Kemény János uram, hogy adjon neki is jó pénzért egyet, megtagadta a kérelmét, elfutott előle, mert mindenki azt beszélte róla, hogy kegyetlen, haragos, goromba. Pedig bizony nagy ur volt, meg jól is fizetett volna. Hanem a libáscskák féltek tőle, remegve bujtak a lány oldalához s kis fejüket bedugták ruhája ránczos csipkéi közé. Nem is adott egyet sem! Inkább oda adta a harangozó Petinek olcsón, kiről biztosan tudta, hogy szépen gondjukat viseli s eljátszik velük néha-néha. Akkor is nehezen vált meg tőlük. Sárga csőrüket piros szájába vette, elcsevegett nekik, megsimogatta kis testüket s szivből megkönyezte őket... Azután piros kendőjének csucsába kötötte a pár huszast s haza ballagott nag vigan. Utja susogó lombu fák, kaczer virágok közt vezetett a hegyoldalra, hol kis házuk állott. Itt már várták a fehér báránycsókák, a szomjazó virágok és siránkozva, csalogatva intették magukhoz. Sietett is hozzájuk. Harmatot a virágnak, fűvet a báránycsókának. Levetette czipőit s közejük ült a puha fűre. Lábainál kis jószágai heverték, a virágok meg feje felett hintáztak ide-oda. Ő elbeszélgett velük: hogy kinek adta el a libákat, mi mindent látott s hol volt oly sokáig. Piros kendőjét levetette a nyakáról, kiterítette a fűre s vadvirágokat szedett belé. Éppen koszorút akart kötni, mikor csak átszól valaki a kerítésen:

— Mit csinálsz Angyalka?

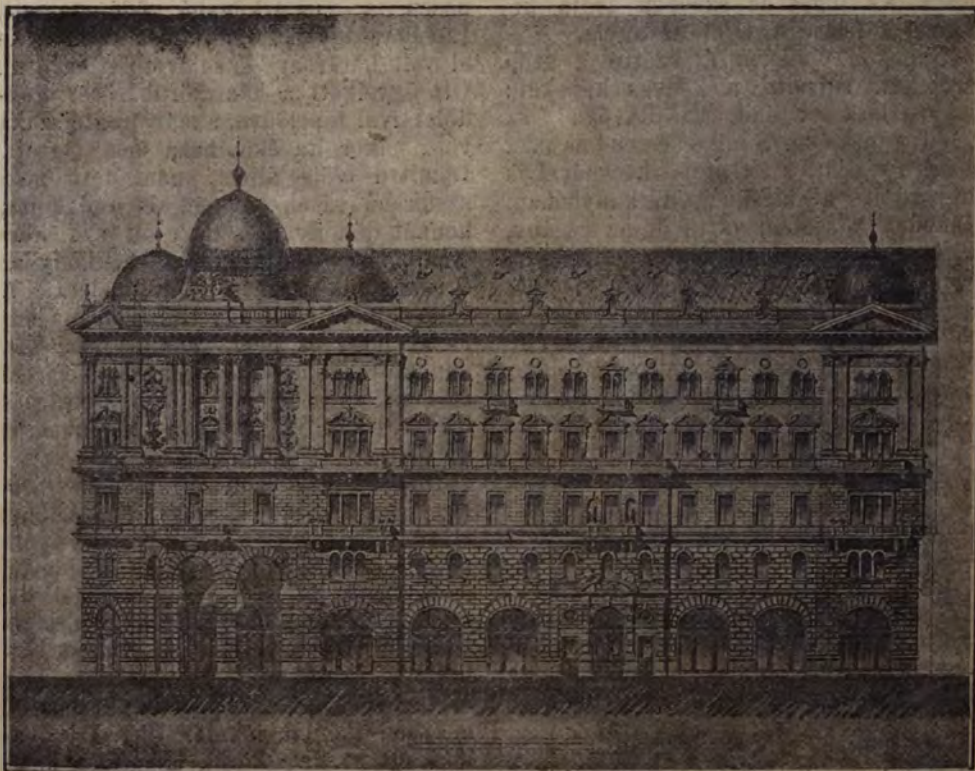
Ijedten terítette meztelen lábaira kendőjét s úgy is alig mert felnézni az idegenre. Csak akkor nevette el magát, mikor megismerte Kemény Jánost. Hanem, de milyen szép volt! Olyan barátságosan mosolygott reá, hogy ő alig tudott mit felelni kérdésére. Hát még mikor a tekintetes ur bejött a kapun s előtte állt fénylő lakcsizmájában, röpke, lobogó tollu kalapjában és csillogó, ragyogó ékszereivel. A báránycsókák elbujtak előle, mintha félnének attól a szép bajuszu urtól. Pedig a tekintetes ur nem bántotta őket, inkább szépen megsimogatta hosszú szőrüket. Aztán leült melléjük a fűbe.

— Ezek a te barátaid Angyalka?

— Csak ezek. Kik lennének? Ember ritkán jön ide, csak néha vasárnaponként a legények jó reggelt mondani,

Quittner Zsigmond tervezete.

Ismeretlen tervezete.

202

Bobula János tervezete.

Freund Vilmos tervezete.

eztán egyedül maradok velük s a virágokkal.

— És még sem untad meg őket?

— Hát lehet ezeket megenni? Olyan okos mindegyik, mintha ember volna, érti a szót, engedelmeskedik, huzza a kis kocsit, a virágok meg minden reggel illattal kedveskednek, színekben pompáznak, mikor aztán kibujtak a fészekből s fejcskőiket kidugták a tiszta levegőbe, akkor leszakítom őket, csokorba kötözöm s elárulom a városban. Szegények, engedik magukat, pedig tudják, hogy sohasem láthatnak többé, mert gyorsan hervadnak el, mikor leszakítják őket az anya kebléről.

Kemény János urnak sehogysem ment a fejébe, hogy hogyan lehet ilyen boldogságokban kedvet találni; mert világos példa ő, ki mindenben keresi a szépet, a változatosságot, különösen a lovakban, agarakban és az asszonyokban... és még sem tud unalomnál egyebet találni.

— S örömdetet találod bennük?

— Mindig. Egy szép könyvből olvastam, hogy ezek is csak úgy éreznek, mint mi. A báránykát ha megszidom, búsan néz reám, bámuló szemei megtelnek könnyel, majd oda fekszik lábamhoz, szeliden meghuzza magát és pironkodva pislogat reám. Ha aztán megdicsérem, megsimogatom, vigan dörzsöli bozontos fejét a kezemhez és utánam szalad réten, mezőn keresztül pihegve, hívogatva. A virágok sorsa meg olyan szánandó, hogy csak szeretni tudem őket, ha nem szépek is. Kibujnak a földből s alig éltek a világban, már hervadniok kell. De míg élnek, azalatt sokat beszélnek. A rózsza a bokor tetején ring és szépségét mutogatja; az ibolya az árnyat szereti s megelégszik békés családi életével; a liliumot nem szereti senki, mert komor, illatalan, ő csak a rovarok csókjaira áhitozik. Mindegyiket felkeresi a munkás méhecske — így mondja a könyv — fülükbe döngicsél s csókjaik mézét elviszi magával. Akkor aztán fonnyadnak, elvesztik szépségüket, a szél letördeli lekonyult fejüket.

A tekintetes ur csodálkozott e szép szavakon, ő is olvasta ezt a könyvet unalomból, de nem találta ilyen szépnek.

— Nem is vágyol a világba?

— Mi az a világ?

Kemény ur megörült, hogy most már ő is mondhat valamit.

— A világ neked az, mi a virágnak a természet. Ha nagyra nő, a természet ölen akar diszelegni; te a világban törekedhetsz erre. Ott az élet, ott a fény. A mi rajtad egyszerű, az ott fényes, aranyos; a mi munkáidban változatlan, az ott tetszésed szerint változhat s új lehet. A világban szórakozást találsz, új életre bukkansz, mely még előtted ismeretlen, élvezet, érzéseket találsz, melyek nélkül az élet

nem ér semmit. Ott a természetet helyettesíti az, mit az emberek gyönyörűségükre készítettek . . . a kirakatok fénye, a társaság s a szobába varázsolt tavasz. Értelmed fogalmakkal gazdagodik s minek kékjét most csak rejtve érzed szivedben, azt ott karjaidba szoríthatod s betelhetesz véle. A mi itt öröm, az ott gyönyör; a mi itt egyszerű, megszokott lesz, az ott szépített, tökéletesített alakjában nagynak mutatja magát. Ez a világ.

Angyalka utána mondta: a világ. Ő még sohasem hallott erről s most, hogy ily szép színekkel festették le előtte, valami csodásnak, titokzatosnak tűnt fel előtte a messzeségből, a távolból, az ismeretlenből. Ott minden olyan szép, a természet ott szebb, üdőbb, a nap szebben ragyog, a csillagokról szebb meséket regélnek, az emberek szebbek, jobbak. Valami titokzatos, a mi felöleli a csodák, a nagyszerűségek minden nemét, a mi elragad színeivel, a mi elvarázsol emberáradatával, zajával, végtelenségével. S ő ezt a világot még nem ismeri. Pedig előtte lebegett a képzeletben s bűvös-bájos színekkel rajzolt elméjébe. Azzal volt eltelve, nem is törődött, hogy az illanó pajkos szellő fel-fellebenti piros kendőjét keblén s hogy meztelen lábai ott fekszenek a fűben vakítón fehéredve a zöld között. Kemény ur felmelegedve, hévvel beszélt tovább:

— Te szép vagy Angyalka. Nem ide való vagy, hol elveszel a többi között, ismeretlen maradsz a sok csinos arc között, a te otthonod nem e szűk lak, hol vágyaid is szűk térre találnak, neked ott kell tündökölnöd, hol a világítás fénye még szebbé teszi arcodat. Itt nyomorogva, már ily ifjan küzdesz az élet gondjaival, míg a többiek ifjú ábrándjaikat kötik koszoruba s me-rengve gondolnak szívük virágára: a szerelemre. Lásd, te még nem érted ezt. Én szánlak téged és szeretlek.

Angyalkát meglepték ezek a bohó szavak, ő még so'sem hallott ilyeneket. Eszébe jutott fáradtságos élete, mikor kis lábát feltörte a kavics, ruháját eltépte a tüske és nem volt, a ki ujat vegyen, ugy kellett megfoltozni, javítani, a hogy lehetett. Atyja egész nap a hegyek között kószált, legelni vitte a bárányokat s mikor este haza tért, csüggedten hajtotta le fejét. Hányszor megsimogatta azt a homlokot, melyre annyi redőt rajzolt az idő, a szegénység, a gond; hányszor akarta elüzni vig csevegésével a borús gondolatokat, melyeket a küzdés, a szenvedés sugott fülébe. Most először érezte azt, hogy szegény; most először fáj neki az, hogy szegény . . . A tekintetes ur fél-szemmel reá pislogott s nagyon meg volt elégedve a hatással.

— Légy az enyém. Piros, czifra viganót veszek számodra, szépen feldíszítjuk csipkével, bársonnyal; selyem

pruszlíkot karsu termetedre, aranyos, ragyogó ékszereket fekete fűrtedbe, fehér kezedre. Ha bejössz büszke váramba, szebb virágok mosolyognak feléd, mint itt; irigyed lesz a vidék, de bámuld is s hosszú selyem ruhádban kimagaslik nyulánk termeted, hogy első légy az első között. Te szép vagy, oda való vagy. Ki ma nem köszönt, akkor leemeli előtted kalapját és szolgál lesz; s uralkodhatsz, mint büszke királynő, kinek még a tükör is csak hizelegni tud. Ott nincs gond, nincs szenvedés . . . leveszed atyád vállairól a megélhetés keresztjét, kenyeret adsz neki, magadnak meg örömet, boldogságot. És ezzel tartozol annak a kéréses kéznek, tartozol magadnak! — Ifjú vagy, előttd az élet, jöjj hozzám és én édessé, örömeteltté teszem azt.

Megfogta reszkető kezét s meglepődötten vizsgálta a lány szemében fénylő lángot, keblének gyors, heves pihegését s azt a csodás tekintetet, mit reá vetett, mintha nem tudta volna megérteni, felfogni azt, mit neki oly szépen elmondott. Az a sok arany, az a sok selyem! Nem is értette még jelentőségüket, csak gondolatukon élde-lődött s maga elé képzelte a legkisebb részletekig: ott látta magát a selyem viganóban, nyakán arany gyönggyel, leeresztett hajába virág fonva, gömbölyű karjára kigyózdó karperecz simult . . . és csak elcsodálkozott, milyen szép, milyen kedves is ő. Mind megbámulják, a gyerekek utána futnak, a legények tisztelettel emelik meg kalapjukat előtte s ő kis cipőjében végig-son az utcán, nem kíséri lépteit folyton az a kopogás, mit ócska csizmája okozott. Milyen szép is az! Oda haza várják, nem kell a dolog után sietnie, puha kezeit vörösré fagyasztani a hideg vízben, hanem csak örül, él, dalol, mint a madarak a lében. A fény, az arany!

A tekintetes ur alig tudta elfojtani mosolygását. Ertett az ilyesmihez, biztosra vette győzelmét. Néha az a bolond gondolata támadt, hogy valóban szerelmes ebbe a lányba, de utóbb kinevette magát s józanul fontoskodva elgondolta, hogy ilyen csinos arc, szép szemek, puha keblek mindenkit megigéznek. A parázs már be volt dobva a sziv világába, csak idő kell, hogy lángra lobbanjon. A nagyravágyás, a húság mindenkit engedékenynyé tesz, hát ezt a szende, piruló lányt, kinek még fogalma sincs a rosztól. Ugy fűzte tovább gondolatait a tekintetes ur, hogy most magára hagyja, az időre bizza a folytatás dolgát. Megesőkolta a lány kezét. Aztán negédesen megjegyezte, hogy mily szépen illenék a báránykák nyakára olyan szép, czifra, selyem szalagocska s meg is kérte alázatosan a lányt, hogy vegyen számukra valami szépet. Egy aranyat adott rá. Aztán illedelmesen köszönt s vigan fűtyörészve vágtatott haza. Utközben nagyokat cset-

tentett ujjával s nevetve gondolt az érdekes kalandra. Mert hiába, ő nála a ló után mindjárt az asszony következett. Ez a kettő az, mi az élet unalmában némi változatosságot nyújthat.

Angyalka utána nézett, míg csak el nem tűnt a hegyoldal mögött. Nyugalanság lepte meg szívét, valami vágy lengett ködként előtte és szemét elhomályosítá az a sok szép, fényes, mit gondolatban eléje festettek. Mindig csak arról álmodozott s megszállta lelkét a vágy, hogy csak egy kis részt is birhasson abból a sokból, mit tőle megtagadt a sors. Ezzel álmodott éjjel is. Az álom képei szépek voltak, megvalósítva mindaz, mit gondolata felfogott. De annál nehezebb volt a felébredés. Ismét a régi szegénység, ismét a küzdő, pihenés nélküli élet, mely csak töviseket terem számára. És hol marad a virág? Pedig azt mondták neki, hogy szép, hogy a természet is nagyobbnak teremtette, hogy büszke termetét megcsodálnák az emberek, ha azt szépen felciczomázva mutatná előttük. Szép! Nem is érti e szó értelmét és mégis örül neki s sokszor ismétli: szép, szép! Majd előkeresi a holmik közül a kis tükört, elnézi magát benne s önkénytelenül pirul el, mikor mindazt igaznak látja, mit a tekintetes ur fülébe sugdosott. Nem is talál másban örömet, mindig csak az van fülébe: szép vagy, nem ide való vagy. Ezt susogja kaczerán a rózsza, a lombok sutogása ezt ismétli, még a madár is ezt dalolja a bokorban: szép vagy, szép vagy. S már előre látja magát a fényes életben, mikor fehér karjaira ragyogó ékszereket raknak, selyem ruhákat adnak reá. Milyen szép is az! Nem kell végig járni a falut s úgy keresni keservesen kenyerét, nem lesz egyedül, magára hagyva, emberek között él, kik szeretik, szépen beszélnek vele s megdicsérik fekete haját, szép szemét. Kis kertje tovább neveli szép virágait, azokat koszoruba, csokorba fonja s minden ily csokor közé kis történetet rejt. Az ő szívének apró történeteit. És a mint így gondolkozott, egyszerre csak Kemény ur büszke várának kapuját látta maga előtt. Megdöbönt. Mi hozta ide? Maga sem tudja, akarata ellenére került ide . . . A vár ablakain fénylett a napsugár, csillogott az aranyos czímer a homlokzaton s minden, mi itt volt, élt, annyi szépről, örömről, boldogságról tudott beszélni. Kalitban röpködtek tarka szárnyu madarak, nagy tükör-edényben uszáltak arany halacska, a kert közepén meg magas, szobros kut állt s egy sárkány ontotta tátott szájából a tiszta, cseppes, ragyogó vizet. Olyan szép itt minden! A virágok is kaczerábbak, a nap is fényesebben ragyog s mutatja lerajzolt képét a ringó habokban. E képek tarka-barkasága megzavarta esztét s úgy kellett a kapufélfába fogóznia . . . A hegyről meg

lassan, botorkálva jött lefelé néhány bárány. Utánuk kullogott apja, lecsüsgesztett fővel, kedvetlenül ütögetve a köveket. Ködmene is félre volt csuszva a vállán, piszkos, poros kalapjára simult néhány árvalányhaj, a szellő meg behatolt vékony ruhájába. Ránczos arczára rátapadt a por s oly halvány, borus kinézést adott neki, mintha már megunt volna az élet keresztjét s fénytelen szemeivel a földet keresné, hova a fáradt testet pihenni teszik.

Angyalka szívét fájdalom fogta el, szeretett volna oda rohanni, leborulni lábai elé s úgy kérni megvetését, mikor ő még most sem fogadja el a felajánlott

denűnne azt hallotta kiáltani: fuss, fuss!

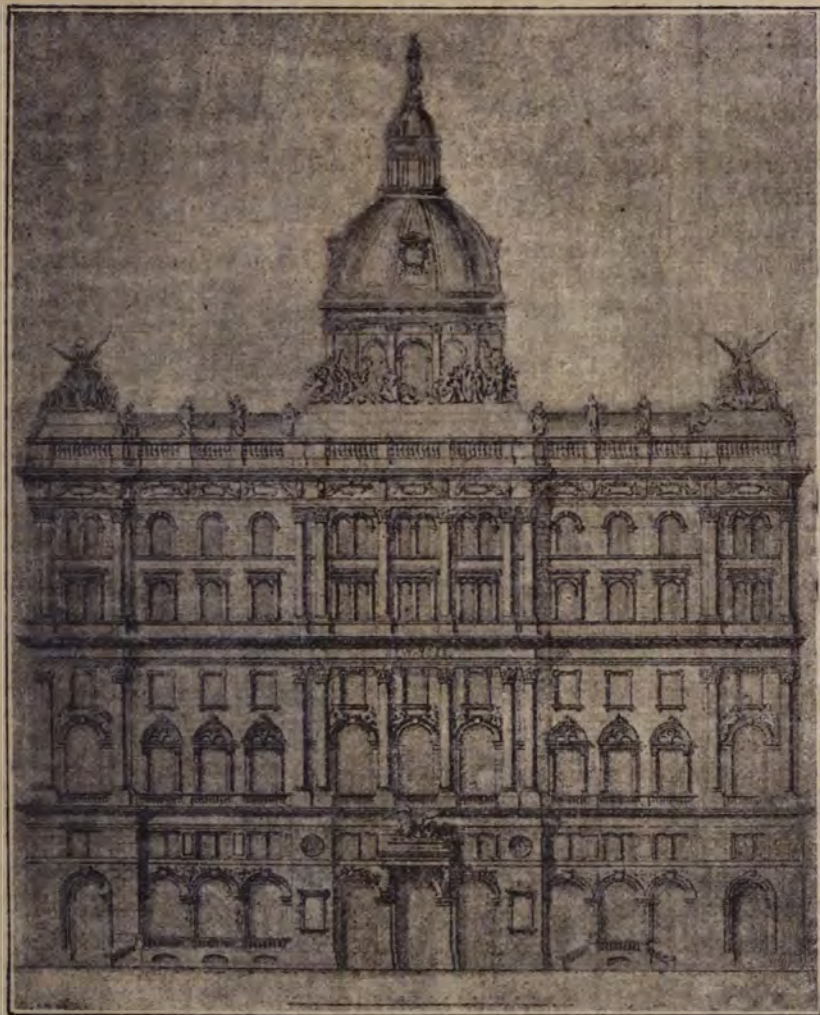
Mintha valami szégyen üldözné, mintha valaki le akarná taszítani az örvénybe, hol illatos virágok nyílnak, de a lelket megöli fojtó szaguk, mintha nem emelhetné fel többé oly magasra homlokát, ha benyit ide, ha beteszi ide lábát, hova minden hívja, csalogatja, csak az a hang kiáltja keblében: fuss, fuss! Fut is gyorsan, hátra sem nézve, mert érzi, tudja, hogy üldözik azok a szép virágok, a sok fény, pompa, az aranyos ékszerek, a boldog, de szívnélküli élet. Üldözi, ott van a nyomában. Fut gyorsan a hegyoldalon lefelé, kis lábait meg-

hén ver keblében s az édes piros vért szabályosan kergeti megszokott útján.

Bemegy a házba, leül atyja lábai elé, átkarolja és sir, zokog édesen... örömeiben, boldogságában. Az meg térdeire ülteti, mesél neki szépet, sokat arról a jó leányról, ki megvetette a földön a pompát, a fényt, mikor azt csak úgy kínálták neki, ha szívét, lelkét cserébe adja érte.

Kemény János ur nagyot káromkodott, mikor másnap egy inas gyerek elhozta neki szépen betakargatva azt az aranyat, mit tegnap adott Angyalkának.

—ő—e.

Bobula János tervezete.

kart, mely mindent széppé, boldogsággá varázsolna. De meg fogja ragadni. Hisz egy élet keservét váltaná meg, a jövő bizonytalanságát tenné biztos jólétté s virágot növelne mindenütt, hol most csak száraz kóró, aszott fű terem. Csak egy szavába kerül, csak egy lépést kell előre tennie, a multat bezárja maga után a jelen fényes, csillogó országának kapuit tárva fel. Miért ne! Egy agg apát ment meg a kétségbeeséstől, a gondtól, egy szép szemnek varázsát menti meg az enyészettől. Kinyitotta a kaput. De most megszólalt valami keblében, szíve nagyot dobbant, arczát pir öntötte el s min-

üti a kövekben, ruháját megszaggatja az utszéli bozótban, de mit törődik ő ezzel, mikor lelkének szava még egyre szól s fellázadt szívének hullámai nem csendesültek le.

Mikor aztán haza ér, azt sem tudja hova nézzen, minden oly szépnek, vidámnak látszik előtte. A virágok mosolyogva, barátságosan hajlongnak előtte, a báránycsapat vigan ugrálva nyalják fehér kezét s a kis ház olyannak tetszik a kert, a zöld mező közepén, mintha tündérek építették volna. Hisz itt oly szép minden!

A lelke is nyugodt, szíve ismét eny-

Virágaim.

Virágokkal tele van a fészke
Istenem, de jó nekem így élnem!
Fejemet ha pihenőre hajtom,
Illatozó virágokkal alszom.

S kora reggel itt várnak már ébren
Mosolyukat, illatukat érzem,
A nap súlya le nem nyomja lelkem
Virágim közt pihenőre letem.

Kis virágok lakjatok csak nálam,
Boldogság lesz akkor itt a házban!
Eldegélünk elvonulva csendben
S dalolni is lesz talán még kedvem.

Lévay Mihály.

Dalok.

I.

Ez a vidék bármily kopár,
Mégis nyílik rajta gyopár.
Ez a kis leány bármily hamis,
Öleltem is, csókoltam is.

Szedek gyopárt bokrátnak
Annak a kis hamis lánynak.
Szép a virág, ha gyopár is,
A kis lány, ha csapodár is.

II.

Aratástól szüretig,
A lányt akkor szeretik
A legények.
Hej, sok kis lány de bizik:
Szüret után elviszik
Mennyecskének.

Nincs még itt az aratás,
Nem kell nekem senki más
Kis angyalom.
A szüretet se várom.
Csak te légy az én párom,
Kis angyalom!

III.

Bécsi piros selyemkendő
Van énnekem tizenkettő,
Édes szülém tavaly nyáron
Túron vette a vásáron.

A szeretőm barna legény,
Se nem gazdag, se nem szegény,
Mindig kéri egy kendőmet, —
Neki adom jegyekendőnek.

Bécsi piros selyemkendő
Marad nekem elegendő,
Nem sajnálom azt az egyet,
Csak hogy rózsám, tied legyenek.

Trencsény Károly.

KIRNER JÓZSEF

cs. és kir. udvari puskaműves
az olasz király ő Felségének udvari szállítója
BUDAPESTEN.

ALAPITTATOTT 1808. ÉVBEN.

Raktára: Gyára:

IV. ker.

VII. ker.

Szervita-tér 2. sz. Rózsa-utca 7. szám.

Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyó-fegyverek, forgó-pisztolyok, salonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyeknek jóságáért kezkesedik.

→ Árjegyzék kívánatra bérmentve. ←

Steiner Armin és Ferencz

érezáru gyára
Budapest, VI. ker. ó-utca 12. sz.

Szállit mindenféle

érezöntési és préselesi munkákat

a legjutányosabb áron.

Érmek. Versenydíjak. Egyleti jelvények.

Neumann Ignác

cs. és k. szabadalm. festészeti
műintézet és fényírdája

Budapest, vaczi-körut 7. sz.

szállit mindennemű jelzőablakat 2 frtért, ezen kívül mindennemű gyapju- vagy selyemzászlókat, czimereket és egyéb feliratokat

Tanulók csoport fényképeit

1 frtért.

Ezen kívül olajfestményü- és krétarajz-arczképeket bármely beküldött fénykép után 6 frttól fölfelé.

Minden létező
cigarettapa-
pirok között a
legtökélete-
sebb és felül-
mulhatlan,
a
valódi francia

szivarkapapiros:
Le GLORIA

Joseph Bardou & Fils-től

Perpignan és Párisban.

60 nagy arany érem, 16 nagy diszokmány,
20 „Hors Concours“ okmány.

Hüvely-különlegességek: „Le Gloria“ és
„Vrai Goudron“.

Kaphatók minden norinbergi és papir-nagykeres-
kedésben, valamint minden dohány- és szivar-
tőzsdében.

Különlegesség: Prince of
Wales férfi-övek.

Az összes sport-
nemekhez szük-
séges ruházati
cikkek u. m.

verseny és

training
INGEK.

nadrágok, sapkák és cipők legna-
gyobb raktára.

Sigmund József

Budapest, IV. Városház-utca 2-4

Az iskolai tornázás összes ruházati kellékei.

LAWN TENNIS CZIPÓK.

FLANNEL INGEK.